

MADÁRTÁVLAT

Madártani és természetvédelmi folyóirat

XIV. évf. 4. szám – 2007/tél

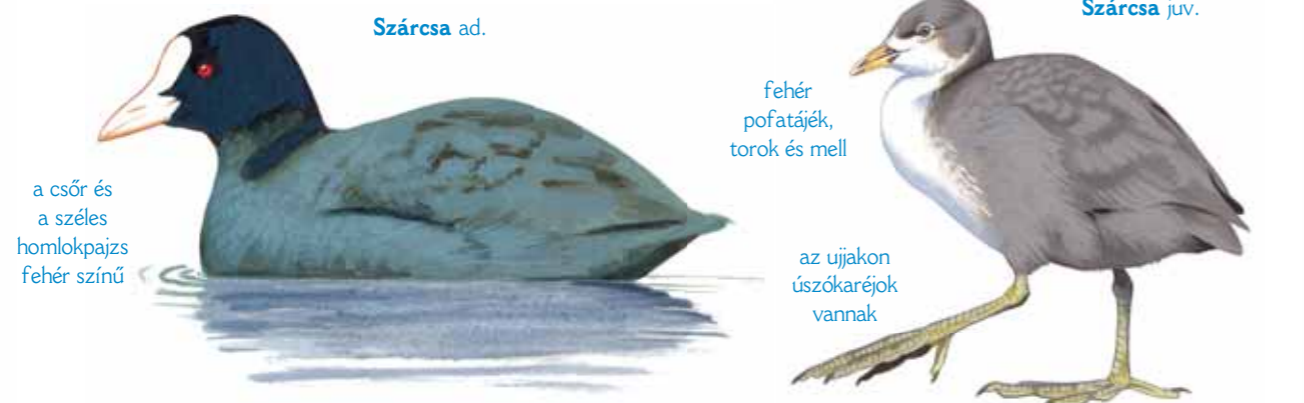

Madarászok a Tápó-vidéken • 2008 madara: a kanalasgém • Téli madáretetés

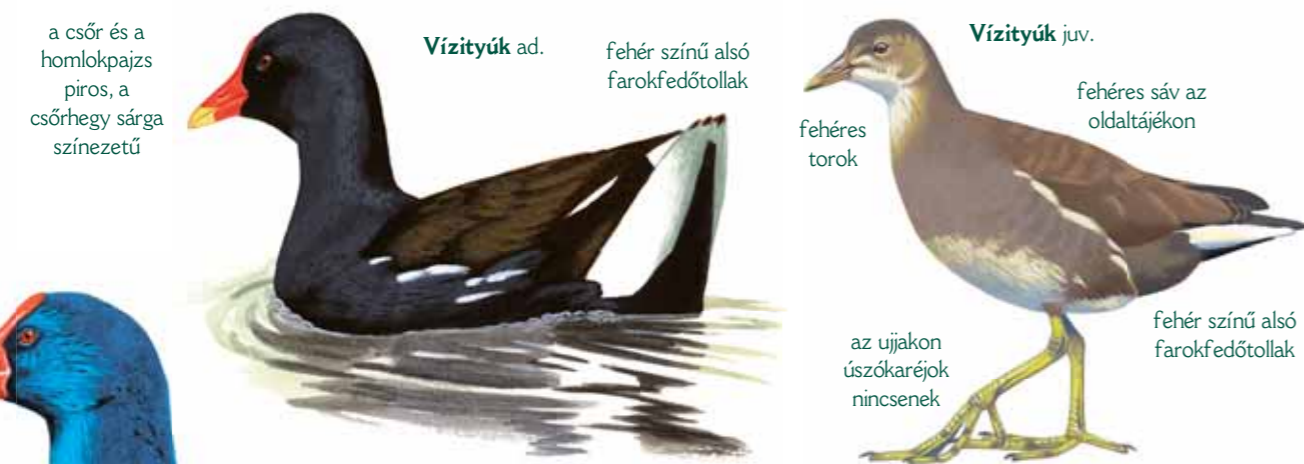
MADÁR HATÁROZÓ

GUVATFÉLÉK II.

Míg a korábban már bemutatott vízcsibék ritkán látható, rejtett életmódú madarak, a szárcsa sokfelé előforduló, és a nyílt vízfel-
síneken is könnyedén megfigyelhető madárfaj. A guvatfélék további hazai képviselője, a vízityúk életének jelentős részét a nádasok
sűrűjében tölti, de időről időre kimerészkedik a növényzet takarásából, például amikor az egyik nádfoltból átúszik a nádas másik
részébe.

Az öreg szárcsák (*Fulica atra*) teste szürkésfekete, nyakuk, fejük fekete, ettől élesen elüt hófehér homlokpajzsuk és csőrük, vala-
mint vörös szemük. A fiatalok világosabbak, mellük, nyakuk elülső oldala, valamint álluk, és változó mértékben a pofájuk fehér.
Csőrük szürkés. A szárcsaláb jellegzetessége, hogy a lábujjakon széles úszókaréjok növelik az evezőfelületet. A két gyakoribb
guvatféle pihés fiókái is könnyen elkülöníthetők: a pár napos szárcsafiókák feje vörös, míg a vízityúfiókáké fekete.

A vízityúkra (*Gallinula chloropus*) minden tollzatban jellemző, hogy az alsó farokfedői fehérek, középen fekete csíkkal (a nádas-
ban rövid időre „felvillanó” madár ez alapján gyorsan megkülön-
bözthető a vízcsibéktől). Oldalán fehér csík húzódik. Az öreg
madarak homlokpajzsa és csőre piros (sárga hegyvel), tollzatuk
sötétszürke, lábuk világoszöld. Lábujjaikon a szárcsákra jellemző
úszókaréjok nincsenek. Jellegzetesen, fejüket biccentgetve úsznak.
A fiatalok csőre sötét, a homlokpajzs hiányzik. Tollzatuk sötét-
barna, torkuk, nyakuk elülső oldala változó mértékben fehéres.

A guvatfélék legnagyobb termetű európai képviselője, a kék fű (*Porphyrio porphyrio*) Magyarországon csupán néhány alkalommal,
rendkívül ritka kóborlóként fordult elő. Tollzata kék, fehér alsó
farokfedőkkel. Csőre, hatalmas homlokpajzsa, valamint hosszú
lába vörös színezetű.

Kék fű

Grafika: Kókay Szabolcs - www.kokay.hu

Kiadja a
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)
kiemelten közhasznú társadalmi szervezet

„A természet szolgálatában”

1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel: 275-62-47
Fax: 275-62-67
www.mme.hu

Főszerkesztő: Ujhelyi Péter

Munkatársak:

Bagyura János Kerecsenvédelem
Fatér Imre Tűzokvédelem
Hadariás Tibor Faunisztika
Horváth Márton Parlajásis-védelem
Horváth Zsolt Természetvédelem
Kaiser Mónika MME-hírek
Karcsa Zsolt Vonuláskutatás
Králl Attila Natura 2000
Lovászi Péter Gólyavédelem
Magyar Gábor Általános madártan
Nagy Károly Monitoring
Péchy Tamás Rákospipera-védelem
Schmidt Emese Környezeti nevelés
Szép Tibor Általános madártan
Vándor Barbara Környezeti nevelés

Tudományos tanácsadók:

Aradi Csaba (Hortobágyi Nemzeti Park, ny. ig.)
Csányi Vilmos (akadémikus, ELTE Etológiai Tanszék, ny. tszvez.)
Csorba Gábor (Magyar Természettudományi Múzeum Állattára)
Csörgő Tibor (ELTE TTK, Biológiai Intézet)
Fekete Gábor (akadémikus, MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet)
Kordos László (Magyar Állami Földtani Intézet)
Láng István (akadémikus, MTA elnöki tanácsadó)
Molnár V. Attila (Debreceni Egyetem, Növényzeti Tanszék)
Papp László (akadémikus, MTA-MTM Állatökológiai Kutatócsoport)
Somogyi Péter (akadémikus, Anatomical Neuropharmacology Unit, University of Oxford)

Fotográfiai tanácsadók:

J. Artyuhin • **Bécsy László** • **Berta Béla**
• **Forrás Csaba** • **Kalotás Zsolt**
• **Kármán Balázs** • **Máté Bence** • **Novák László**
• **Streit Béla** • **Suhayda László** • **Vizúr János**

Grafikusok: **Kókay Szabolcs**, **Matyikó Tibor**,
Zsoldos Márton

Tipográfia: **Gór András**

Tördelés, nyomdai előkészítés: **Kitaibel Bt.**
Szerkesztőségi titkár: **Bányai Lászlóné**
Terjesztés: **Harangi István**

Alapító főszerkesztő: **Schmidt Egon**
Felelős kiadó: **Halmos Gergő** az MME igazgatója

Nyomás és kötés: Korrekt Nyomdaipari Kft.
Felelős vezető: **Barkó Imre** ügyvezető igazgató

ISSN 1217-7156

Támogatóink:

A címlapon: **Búbos cinege** – **Máté Bence** felvétele

Címlapterv: **U.P.**

Kéziratokkal és lapszerkesztéssel kapcsolatos információk:
www.madartavlat.hu

Kedves Tagtársaink!

Az idei személyi jövedelemadó 1%-os felajánlásai az MME életében az eddigi legmagasabb
összeget, 17,2 millió forintot tettek ki. Ezek a felajánlások számunkra minden évben azt
jelentik, hogy olyan alapvető tevékenységeket tudunk elvégezni, amelyekre e támogatás
nélkül nem lenne lehetőségünk. Ilyen a környezeti nevelési tevékenységünk, országos ren-
dezvényeink, közönségszolgálatunk, helyi természetvédelmi programjaink. Olyan feladatok
ezek, amelyek szervezetünk életében meghatározók, azonban pályázati forrásokat nagyon
nehéz találni finanszírozásukra. Ez különösen fontos most, amikor a szervezetünk műkö-
désében eddig meghatározó hazai források jelentős mértékben beszűkültek, a tennivalóink
ugyanakkor tovább gyarapodtak.

A civil szervezetek (az angol NGO kifejezés fordítása szerint pontosabb megjelölésű
nem állami szervezetek) legfontosabb szerepe a demokráciákban az, hogy olyan felada-
tokat végezzenek el, oldjanak meg, amiket az állam nem tud vagy nem akar megoldani.
Ezért hosszú távon csak azok a civil szervezetek maradhatnak meg, amelyek partnerségi
viszonyt tudnak kialakítani a tevékenységüket elismerő és azokat támogatásával fenntartó
lakossággal. Ezt az MME kiemelten szem előtt tartja, így próbálunk egyre több emberhez
szólni és egyre több embert az ügyünk mellé állítani.

Sikeresek vagyunk az Európai Unió által kiírt pályázatok megszerzésében, és így jelentős
feladatokat tudunk ellátni a madarak és élőhelyeik védelmében. Azonban a szervezet
működtetésére, környezeti nevelésre, szemléletformálásra, madárállományaink helyzeté-
nek követésére és a természetvédelmi stratégiánk tudatos végrehajtására ezek a forrá-
sok csak részben alkalmasak. Fontos, hogy mindazt el tudjuk végezni, amit egyesületünk
célként kitűzött, és ehhez a pályázatok mellett saját forrásokra, ennek eléréséhez pedig a
tagságunk és a szélesebb társadalom aktív támogatására van szükségünk. Egy ilyen füg-
getlen, saját forrásunk a személyi jövedelemadó Önök által felajánlott 1%-a. Ezért ezekkel
a sorokkal is szeretném megköszönni minden tagunknak és támogatóknak a felajánlását,
és kérem, hogy a jövőben is tiszteljék meg szervezetünket bizalmukkal.

Halmos Gergő

A tartalomból

AZ MME LEGIFJABB
HELYI CSOPORTJA

4

8 AZ ÉV MADARA: A KANALASGÉM

12

HÁROM FÖLDRÉSZ
TALÁLKOZÁSA:
AZ EZERARCÚ IZRAEL

A VÁNDORPARTFUTÓ

16

26 DERECSKE KÖRNYÉKÉNEK
ÉLŐVILÁGA

18

A VONULÁSKUTATÁS
SIKERTÖRTÉNETE:
A KIS GODA

TÉLI MADÁRETETÉS

33

Az MME legifjabb Helyi Csoportja

Hosszú évek várakozását követően idén májusban immár hivatalosan is megalakult az MME legfiatalabb, 39-es számú, Tápió-vidéki Helyi Csoportja. Korábban a Gödöllői Helyi Csoport munkacsoportjaként működő, lelkes természetvédelemből álló kis csapat 2003 óta számos izgalmas és hasznos természetvédelmi programot valósított meg működési területén. Ez a földrajzilag és közigazgatásilag is jól lehatárolható terület a Tápió-patak és mellékvízei mentén elhelyezkedő 20 települést foglalja magában, Budapeستől keleti irányba, Mendétől egészen Tápiógyörgyéig.

A változatos táji adottságok eredményeként még manapság is gazdag növény- és állatvilág jellemzi a vidéket. Éppúgy megtalálhatóak itt az Északi-középhegységre jellemző forráslápok és a Duna-Tisza közén jellegzetes homoki élőhelyek, mint a Tiszántúlra jellemző nagy kiterjedésű szikesek. A három

Munka közben a gémtelenen

© MME 39. H.C.S. FELVÉTELEI

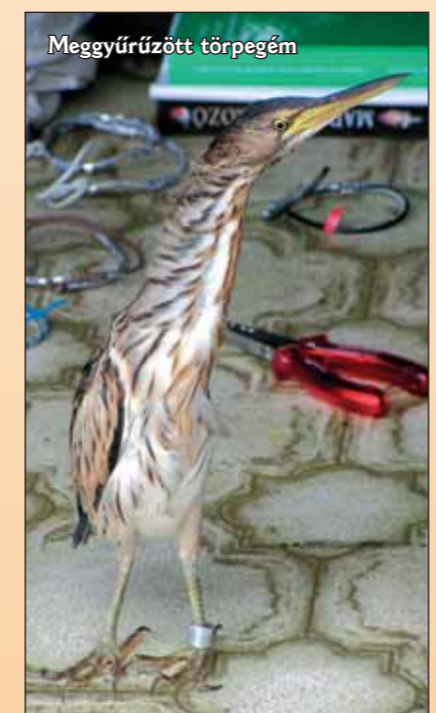
Gyűrűzés a partifecskek kolóniája előtt

magyarázó találkozásának köszönhetően a vidék madárvilága is kiemelkedően fajgazdag; költ itt fekete gólya, haris, hamvas rétihéja, kék vércse, füleskuvik, és szalakóta is. A kiterjedt vizes élőhelyeknek köszönhetően szép számban fészkel

a nagy kócsag, bölömbika, cigányréce, örvendetesen növekedik a nyári lúd állománya. Bár a Tápió-vidék távol esik a tradicionális madárvonulási útvonalaktól, ennek ellenére egy-egy ritkaság felbukkanására mindig lehet számítani. Jó példa

erre a Helyi Csoport közreműködésével üzemelő Famosi Madárvártán 2005-ben „hálóba akadt” rozsdás nádiposzáta.

Fentiekből látható hogy a Helyi Csoport számára lehetőség nyílik szinte az összes, MME által koordinált fajvédelmi programhoz való csatlakozásra. Az elmúlt időszakban a szomszédos Jászágóban szépen gyarapodó parlaj sas állomány egy részének „átcsábítására” a Helyi Csoport aktivistái költőládákat helyeztek ki, ugyanez történt a Tápiószecsői-halastavaknál is, ahol az egyre gyakrabban feltűnő rétisasokat igyekeznek fészkelésre bírni. A térség szalakótaállománya is gyarapodik, többek között a megfelelő élőhelyekre kirakott mintegy 60 D-típusú odúnak köszönhetően. Ezekben a szalakótákon kívül füleskuvikok és vércsek is költenek. Utóbbiak részére facsoportokban, magasfeszültségű oszlopsorokon több tucat fészkeláda került kihelyezésre. Örömteli esemény volt, amikor ezek egyikében kerecsensólyom-pár telepedett meg. A májusi esteiken a csoport tagjai végigjárják a vidék potenciális haris-élőhelyeit (ezek kiterjedése több ezer hektár), ahol csapadékosabb években jelentős számú védőzóna kijelölése válik szükségessé, a kaszálási károk megelőzése céljából. Ennek érdekében szoros kapcsolatot ápolnak mind a Duna-Ipoly

Meggyűrűzött törpegém

A haris élőhelye

Nemzeti Park Igazgatósággal, mind a kaszálást végző gazdákkal.

A csoport egyik kiemelt programja a harmadik éve futó „Látványos gólyagyűrűzés” (vagy nem túl magyarosan Gólya-RoadShow). Az előre meghirdetett akció során a rendelkezésre álló darukocsi segítségével az érdeklődők betekinthetnek a gólyafészkekbe, és közelről nyomon követhetik a gólyafiókák jelölését. Ugyanakkor a Tápió-vidék egyetlen feketególya-párjának védelme a nyilvánosság kizárásával történik, amelynek sokszor a fészkekörzés is része, különösen a még mindig divatos gyöngyvirág-szedés időszakában. A megjelölt feketególya-fiókák egyikét Izraelből, míg az itt jelölt fehér gólyákat Törökországból, Szaúd-Arábiából és Tanzániából jeleztek vissza. Halaszthatatlanná vált a Tápió-vidéki, lezárt templomtornyok „ellátása” gyöngybagoly-fészkeláddal, aminek eredményeként három új helyen is megtelepedtek ezek a fokozottan védett madarak. A Hajta-patak menti mocsarak gémtelenen költő nagy kócsagok, szürke és vörös gének fiókáit a csoport gyűrűző szakemberei harmadik éve jelölik, amelyhez eddig alumínium gyűrűket használtak. 2008-tól kezdve a megvásárolt nagy mennyiségű, messziről is leolvasható műanyag gyűrű eredményeként remélhetően ugrásszerűen fog növekedni a megkerülések száma.

A 39. Helyi Csoport tagjainak munkája a kora tavaszi időszakban jórészt a

Védőzónák kijelölésével javíthatók a haris esélyei

Füleskuvikfiókák gyűrűzése

Szalakótafióka gyűrűzése

A költőládák kihelyezése
komoly fizikai munka

Egy kiállítás képei

Előadás közben

A látványos gólyagyűrűzés
előkészületei

Feszültséggel teli
madárvédelmi munka

Nálunk is egyre többen
érdeklődnek a madarak iránt

Farmos és Göblyjárás között haladó 311-es főút mentén felállított, közel 2 km hosszú békamentő kerítés telepítéséből, illetve a naponkénti ellenőrzésekből áll. A 3-4 hétig tartó akció során 2006-ban közel 35 000 barna ásbóbát mentettek meg a gázolástól. Ehhez kötődik a csoport legfigyelemreméltóbb médiamegjelenése is, hiszen volt olyan év, amikor szinte az összes országos írott és elektronikus médiumban szerepeltek. Ugyanez elmondható a „Látványos gólyagyűrűzésről” és a Farmosi Madárvártán működő CES-programról, és a nyári-őszi időszakban több hónapig tartó madárgyűrűző táborról is.

Utóbbi jól mutatja, hogy csoportunk szoros együttműködést alakított ki a Tápó-vidéken működő más civil szervezetekkel és a hiva-

talos természetvédelem szerveivel is. A Farmosi Madárvárta a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság tulajdonát képező egykori gátórházban működik (az Igazgatóság, valamint a részben MME alapítású Tápó-vidék Természeti Értékeiért Közalapítvány fenntartásában), a gyűrűző tevékenységet pedig a Helyi Csoport aktivistái végzik társadalmi munkában.

A Helyi Csoport szívesen látja programjain a Tápó-vidéken lakó érdeklődőket éppúgy, mint az ország más részeiből idelátogatókat. Az aktuális rendezvényekről, akciókról a következő elérhetőségeken lehet információhoz jutni: www.tapiovidek.hu; e-mail: mmetapio@gmail.com; tel.: 20/234-99-94.

Németh András – Szénási Valentin
– Vidra Tamás

Varga Ferenc

1930–2006

Varga Ferenc (vagy ahogy nagyon sokan neveztük, Feri bácsi) a Magyar Madártani Egyesület alapító és örökös tagja volt. A madárvédelemben, és tágabban a természetvédelemben meghatározó szerepet töltött be Nógrád megyében, Salgótarján környékén, de cikkei révén szinte minden madarász ismerte őt az egész országban. E cikkei révén vált fő kutatási területe, a Medves nevezetessé még határainkon túl is.

A cikkei szerzője, az öreg madarász (ahogy önmagát nevezte szelíd iróniával) fáradhatatlanul kopogta a megfigyeléseiről fogalmazott sorokat öreg írógépen. Számtalan cikket írt a megyei lapban az erdők, különösen az általa oly nagyon kedvelt bükkösök védelme érdekében. Ott bábáskodott a medvesi természetvédelem kezdeteinél, sok terület az ő megfigyelései, adatai révén került előtérbe.

Elkötelezett madárvédő volt, szívvel-lélekkel, teljes energiával a természetvédelem szolgálatában állt – pedig nem volt hivatásos természetvédő.

Ő természetvédőnek született. Nem tanulta, hiszen vasesztérgályosként dolgozott. Kisgyermekként azonban már vadász édesapja mellett megismerte az erdő titkait, felismerte a természet nagyszerűségét és jelentőségét.

Magam előtt látom, ahogy közös útjaink egyikén elheveredünk a fűben, szemléljük a tájat, körülölel minket a mérhetetlen nyugalom, és látom, amint Feri bácsi szinte sugárzik a boldogságtól. Most már tudom, hogy az erdő a második otthona volt.

Szinte minden szabadidejét a terepen töltötte. Előbb ösztönösen, majd tudatosan tett meg mindent a medvesi táj megóvásáért. A természetvédelemben nem ismert kompromisszumot, véleményét őszintén kimondta és vállalta is.

Kiváló kézügyessége volt, számtalan

odút, madárvédelmi eszközt fejlesztett ki és gyártott. Jól rajzolt, cikkeit gyakran saját képeivel illusztrálta.

Szívesen, örömmel fogadott vendégeket, hogy kedvenc helyeire elkalauzolja őket.

Az utóbbi években néha már panaszkodott, hogy nem bírja úgy a terepet, ennek ellenére, mi fiatalabbak, mégsem bírtunk lépést tartani vele. Új és újabb hegytetőt kellett megmászunk, nézzük meg még a következő völgyet, menjünk

A megismerés és az önmegvalósítás vágya hajtotta, talán azért, mert életében benne volt a nagy lehetőség: természetadta tehetség volt, olyan készségei voltak, amelyekkel mások manapság könnyen boldogulnak az életben. Ezt mindenki tudta róla a környezetében, őt azonban csak egy cél vezérelte: minden szabad percét a természetben, a madarak, növények megfigyelésével töltötte.

Boldog élete volt. Ember ennél többet nem kívánhat.

© DREXLER SZILÁRD

át egy másik bükkösbe... Mindenhol tudott valamilyen érdekességet mutatni, mindenhol volt egy-egy rejtett kincs, amelyet ő fedezett fel. És amikor áprilisban megérkeztek a kakukkok, energiája szinte megsokszorozódott, fáradhatatlanul járta a szakadékokat, erdei utakat kedvenc madarait keresve.

Mi, akik közelebbről ismertük őt, tudjuk, hogy amikor a karancsi, medvesi bükkösökben sétálunk, lelkünkben az öreg madarász is elkísér bennünket.

Drexler Szilárd

Az év madara: a kanalasgém

Az MME 2008-ban a kanalasgémet választotta az év madarának. Bár a kanalasgém állománya növekvő tendenciát mutat hazánkban, mégis vannak olyan intő jelek, amelyek indokoltá teszik a kanalasgémekre – és rajtuk keresztül más vízimadarakra, vizes élőhelyekre – való fokozottabb odafigyelést.

A kanalasgémek fehér tollazatú madarak, de nászruhában begyükön a tollak színe narancsosabbra vált, a csőr kanálszerűen kiszélesedő vége, és csupasz torkuk is sárgás, narancssárgás színekben játszik, továbbá nászidőszakban a tarkóról is hosszú bőbita nyúlik hátra. A kanalasgémek rendszertanilag az íbiszfélékhez tartoznak, nevüket kanálszerűen kiszélesedő csőrükről kapták.

A kanalasgémek nádasok, fűzbokros árterületek fészkelő madarai, gyakran különféle gémfajok társaságában költenek. Fészküket gallyakból, nádából építik. Általában 3 hófehér tojást tojnak, lerakásuk között 1-2 nap telik el, de a kotlás már rögtön az első tojás megjelenésével elkezdődik, ebből adódóan a fiókák között jelentős méretbeli különbségek lehetnek. Mindkét szülőmadár részt vesz a kotlásban, és a fiókák nevelésében. Amikor a fiókák 3-4 hetesek, a fészkekből szétmáskálnak. A gémtelpről a fiatalok kb. 7-8 hetes korukban repülnek ki.

© NOVÁK ADÁM

A fiatal kanalasgémek kézvezetőinek csúcsa még fekete színű

A KANALASGÉMEK KÓBORLÁSA, VONULÁSA

A kanalasgémekről a színesgyűrűzés révén egyre több, eddig nem ismert információt sikerült szerezni. A színesgyűrűs kanalasgémek lábára egyedi azonosítást lehetővé tevő műanyag gyűrűk kerülnek, amelyek messziről, távcsővel is

kitűnően azonosíthatók. A gémtelpről kirepült fiatal kanalasgémek eleinte még az öregekkel együtt gyülekeznek a telep közelében. Kirepülés után 2-3 héttel már jelentősebb, 100 km feletti távolságba is elkóborolhatnak, miközben szüleiktől, testvéreiktől teljesen elszakadhatnak. A kanalasgémek vonulásukat augusztusban, szeptemberben kezdik meg,

© IFJ. VASUTA GÁBOR

Kanalasgémek csapata

Pihenő kanalasgém portréja

© IMRE TAMÁS FELVÉTELEI

addig a Kárpát-medence vizes élőhelyein kóborolnak. Egyik vonulási útvonaluk a Balkán-félszigeten át a Nílus egyiptomi és szudáni szakaszához vezet, míg a másik Olaszországon át Tunéziába visz. Egy részük átkelhet a Szaharán, ezek a madarak Maliban, Nigerben, Nigériában telelnek. Az utóbbi időben a kanalasgémek hazánkban is átteleltek, és a kemény, zord teleket éppúgy túlélték, mint az enyhéket.

A kanalasgém 3-4 éves korára válik ivaréretté. Egyéves korukban e madarak még főleg a telelőterületen tartózkodnak, és csupán kis részük indul el észak felé. Ekkor még gyakran nem is jutnak el születési helyükig, vagy ha igen, akkor azt csak júniusban-júliusban érik el. Viszont 2-3 évesen mind nagyobb számban kerekednek fel az ivaréretlen példányok, és egyre többen érik el azt a régiót, ahonnan származnak. Ezek valószínűleg felderítő mozgások, amellyel felméri az élőhelyeket, hogy a költésnél majd mire számíthatnak egy-két év múlva.

A felnőtt kanalasgémek már februárban megérkeznek költőhelyükre, de a frissen ivaréretté vált példányok egy része csak április végén jön vissza. A fiókanevelés idején a szülők táplálékért

akár 60 km-es távolságba is eljárnak. Az öregek költést követően, erőnlétük visszaszerzése érdekében egy darabig még kóborolnak a Kárpát-medencében, majd a fiatalok többségénél korábban elindulnak délnek. Valószínűleg évről évre ugyanazt a telelőterületet használják.

A gyűrűs madarak segítségével sikerült kimutatni, hogy a kanalasgém-populációban egészséges génáramlás zajlik. Magyarországon a Duna-del-

tábról, a Csehországból, Szerbiából, Horvátországból és Olaszországból származó madarakat figyeltek meg költési időben; egy, a Kis-Balatonnál napvilágot látott példány pedig a Duna-deltában fészkelte.

A KANALASGÉMEK TÁPLÁLKOZÁSA

A kanalasgémek csak a sekély vizekben tudnak eredményesen táplálékot gyűjteni. Táplálkozásukkor csőrüket nyitva tartják, fejükket jobbra-balra kaszálnak. Amennyiben érzékeny csőrükhöz valami hozzáér, azonnal összezárják, és szákmányukat lenyelik. Táplálékuk piócákból, puhatestűekből, halakból, kételtűekből áll. Tavasszal még elsősorban a szikes vizeken táplálkoznak, de azok nyár eleji kiszáradásával átszoknak a halastavakra, ahol éppen ettől az időszaktól kezdődik el a nyári, majd az őszi lehalászás. A kanalasgémek többsége valószínűleg azért költ korán, hogy a táplálékban gazdag időszakos vizeket még kiszáradásuk előtt ki tudják használni. Vonulásuk során elsősorban a tengerparti lagúnákban, sólepárlókon táplálkoznak, a Szaharától délre pedig a nagyobb folyók öntésterületein fordulnak elő a Száhel-övezetben.

Kanalasgém a fiókáival

© IMRE TAMÁS

A leszállás pillanataiban

A KANALASGÉMEK VÉDELME

Magyarország európai viszonylatban „kanalásgém-nagyhatalomnak” számít 1100-1300 páros fészkelőállományával. Európai, és így hazai állományuk folyamatos növekedést mutatott az elmúlt években. A kanalásgém fokozottan védett faj, természetvédelmi értéke 500 000 Ft.

Mégis azt kell mondani, hogy a kanalásgémek populációja sérülékeny, mert

táplálkozásukat csak nagyon speciális vízmélység mellett tudják végezni. A globális felmelegedés veszélyezteti a faj hazai állományát is, mert sok kisebb vizünk eltűnését, korai kiszáradását okozhatja. A kanalásgémeket lehet segíteni a belvizek megőrzésével, fontos fészkelőhelyeiknél átgondoltan végzett természetvédelmi célú árasztásokkal, és az árasztásokba apróbb termetű, őshonos halak telepítésével, amelyek táplálékkul szolgálhatnak számukra.

A kanalásgémek szívesen építik fészkeiket a nádasok növényzettől felnyíló kis belső tavai mellé. Ilyen élőhelyeket mesterségesen, a nádarató gépek taposásával is létre lehet hozni, természetvédelmi szempontú előzetes mérlegelést követően. A Csaj-tavon és a Kolontavon például rendszeresen költenek ilyen letaposott részek mellett.

A halastavak madárbarát kezelése (nádasok égetésének mellőzése, fészkelésre alkalmas nádas meghagyása, madarak számára sekély vizű, apró halakban gazdag tőegység fenntartása stb.) is segíthet abban, hogy mind a fészkelés, mind a kóborlás alatt megfelelő élőhelyet nyújtsunk a kanalásgémek számára.

A kanalásgémek védelmére nem elegendő az, hogy csupán hazánkban teszünk erőfeszítéseket megóvásukra: külföldön a vonuló és a telető példányok egy részét lelövik, teletőhelyeik egy részét beépítik, és még sok más veszély leselkedik erre a fajra, ezért készülöben van a kanalásgémek fajmegőrzési terve, amely európai, ázsiai és afrikai szakemberek közös összefogásával készül. De ha itt, Magyarországon 2008-ban jobban odafigyelünk a kanalásgémekre, máris nagy segítséget kaphat a hazai állomány!

Pigniczki Csaba

© KARCZA ZSOLT

Gyűrűzés a gémtelenen

VERSENYFELHÍVÁS

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) és a Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége (KOKOSZ) a 2007/2008-as tanévre meghirdeti a „Madarak és Fák napja” Országos Versenyt

A verseny célja: versenylehetőség biztosítása azoknak a természet iránt érdeklődő 10–14 éves tanulóknak, akik tanórai, erdei-iskolai, szaktábori, madárgyűrűző, vonuláskutató, szakköri, természetjáró, madarász-suli programok során szerzett ismereteikről, terepi tapasztalataikról és megfigyeléseikről közösségekben – csapatverseny formájában – szeretnék számot adni.

A verseny tartalma: Az 5–6–7. évfolyam tananyagához kapcsolódó természeti, környezetvédelmi, biológiai alapismeretek. A Fertő-Hanság Nemzeti Park. Az év fája és az év madara. Általános madár- és élőhelyvédelem. Kányák és ölyvek. Bükkerdők. Terepi munkához szükséges eszközök és kellékek ismerete és használata. Madárhang-felismerés (50 faj).

A verseny fordulói:

1. Az iskolai-házi versenyek lebonyolításának határideje: 2008. március 10.
A verseny anyagát az intézmény szaktanára állítja össze.
Javasolt tartalom: ált. iskolai tananyag; az év madara (kanalásgém); madárvédelem; madárhangok.
A területi versenyen iskolánként egy, kivételes esetben két csapat vehet részt (abban az esetben, ha a házi versenyen 10-nél több csapat indult, vagy előző évben országos döntős volt csapatuk.)
2. A területi forduló időpontja: 2008. március 20-án 14 óra
A verseny szakmai anyagát a versenybizottság állítja össze.
A verseny tartalma: a Fertő-Hanság Nemzeti Park értékei; az év fája; az év madara; kányák és ölyvek. A kiírás szerinti többi anyag csak az országos döntőre kell.
A területi verseny győztes csapata kerül be az országos döntőbe.
3. Az országos döntő időpontja: 2008. május 9–10.
Helye: Belvárosi Általános Iskola, Dombóvár, Hunyadi tér 23.
Tartalma: a versenykiírás szerint

Nevezés: iskolák, szakkörök, madarász-sulik három fős csoportjainak jelentkezését várja a 12 körzeti központ.
Nevezési határidő: 2008. március 10., a körzeti központokban.

Ajánlott irodalom: Schmidt Egon: Madárvédelem c. könyv; Fürkész könyvek: Fák, termések, madarak; Magyarország fészkelő madarai; Fertő-Hanság Nemzeti Park. c. kiadvány, Kis növényhatározó; hanganyag (50 faj).

Nevezési díj: csapatonként 3000 Ft (a területi szervező címére kell feladni)

A körzeti versenyt lebonyolító helyszínek, címek:

1. Dr. Tátrai Gulyás Gabriella, 3741 Izsófalva Izsó M. u. 173.
Tel.: 70/313-76-46
e-mail: izso.miklos.alt.iskola@parisat.hu
2. Horváth Ernő, 5005 Szolnok, Kaán K. u. 5.
Tel.: 20/579-19-89,
e-mail: szolnok@nefag.hu
Fax: 56/523-014

3. Gilly Zsolt, 6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.
e-mail: gillyzsolt@knp.hu
Tel.: 30/488-45-65
4. Pozsik Lajos, 8900 Zalaegerszeg, Rákóczi F. u. 49.
pozsik@kfgz.sulinet.hu
Tel.: 92/511-587
5. Kissné Hóner Magdolna
Tel.: 74/529-610
Babits M. Műv. Ház és Gyermek Ház
7100 Szekszárd, Szent I. tér 10.
6. Somogyiné Varju Hajnalka, 9121 Győrszemere, Fő u. 27.
Tel.: 96/551-081
somogyinevh@freemail.hu
7. Ötvös Károlyné, 7625 Pécs, Tettye tér 8.
e-mail: otvosne@ddnp.kvvm.hu
Tel.: 30/300-30-91
8. Kelemen Tibor, 9700 Szombathely, Deák F. u. 54/b.
Tel.: 30/411-34-47
9. Schmidt Emese, 1121 Budapest, Költő u. 21.
Tel.: 1/275-62-47
e-mail: schmidt.emese@mme.hu
10. Budai Georgina, 7400 Kaposvár, Csokonai u. 1.
ginacska@freemail.hu
Tel.: 82/512-228
11. Szakál László, 4028 Debrecen, Hadházi u. 135. IV/10.
e-mail: mme hbcs@freemail.hu
Tel.: 30/243-99-77
12. Viszló Levente, 8083 Csákvár, Kenderesi u. „Geszner ház”
Tel.: 70/330-38-52
e-mail: provertes@provertes.hu

A csapatok a településükhöz legközelebb eső központban jelentkezhetnek.

A versenyzők és a felkészítő tanárok dombóvári költségeit a szervező vállalja.

Az útiköltséget önerőből kell megoldani.

Madárhangok:

I. Területi forduló: erdei pinty, fülemüle, vörösbegy, széncinege, kék cinege, fekete harkály, zöld küllő, sárgarigó, csilpcsalpfüzike, barátposzáta, őszapó, csuszka, szajkó, örvös galamb, vadgerle, nyaktekerccs, kakukk, énekes rigó, fekete rigó, nádi tücsökmadár, berki tücsökmadár, mezei pacsirta, partifecske, füstifecske, molnárfecske, tengelic.

II. Országos döntő: búbosbanka, gyurgyalag, csicsörke, házi rozsdafarkú, nádirigó, függőcinege, haris, bibic, szarka, balkáni gerle, zöldike, csóka, lapanttyú, fűrj, füleskuvik, vörös vércse, gyöngybagoly, uhu, erdei fülesbagoly, gatyáskuvik, kuvik, macskabagoly, csíz, megyvágó, sarlósfecske. (+ a területi forduló fajtái)

Három földrész találkozása:

AZ EZERARCÚ IZRAEL

Bár földrajzilag nem helyes a címben szereplő szókapcsolat, mégis madarász szemmel vizsgálva talán mindenki számára elfogadható. Elhelyezkedéséből adódóan európai és nyugat-ázsiai madarak ezrei keresik fel ezt a kis országot vonulások során, míg kóborló fajok egyaránt érkehetnek az európai tundráról, Belső-Ázsiából vagy Kelet-Afrikából.

A kibuc-program keretén belül érkeztem Izraelbe 2002. októberében, hogy a Negev-sivatagban éljek fél éven keresztül. Az önkéntes munka és a világ minden tájáról érkezett emberekkel töltött tartalmas órák mellett jutott elég időm felfedezni és nyomon követni a környék madárvilágának változásait. Gyakori fajokkal, mint a karcsú priniák (*P. gracilis*), pápaszemes bülbülok (*P. xanthopygos*) ugyanúgy találkoztam mindennap, mint a szomszédos katonai bázis gyakorlatozásából eredő zajokkal: tankok vonulása, vadászrepülők suhanása, lövedékek becsapódásának robajai. Meglepő módon ezek a zajok nem zavarták a környék szántóiról éjszakánként behúzó ugartyúkakat (*B. oedicnemus*), amelyek max. 90 fős csapata télen (ez hőmentes időszakot takar 2-3 °C-os min. hőmérséklettel) lakóhelyünk közvetlen közelében tartózkodott. Az éles hallású baglyok is szép számmal képviseltet-

A kuvik gyakorta nappal is megfigyelhető

© SIMAY GÁBOR

ték magukat a környéken a fent leírtak ellenére. A gyöngybagoly hófehér mellű alfaja (*T. alba erlangeri*), a kuvik sivatagi alfaja (*A. noctua lilith*) és az erdei fülesbaglyok (*A. otus*) állandóak voltak, a macskabagoly (*S. aluco*) és a füleskuvik (*O. scops*) pedig tavasszal jelentkezett.

A környék félsivatagos területei októberben kopár, száraz, barna képet mutattak, ahol csak a barnanyakú hollók (*C. ruficollis*) és a pusztai hantmadarak (*O. isabellina*) találták meg életfeltételeiket.

Igazi felüdülést jelentett tehát novemberben az önkénteseknek Eilatba szervezett 3 napos utazás. Útközben a vörös, sárga, fekete különböző árnyalataival büszkélkedő déli, hegyes Negev-sivatag gyakoribb emlősei, a Dorcas-gazellák (*G. dorcas*) is utunkba akadtak; a tagolt élőhelyeken sivatagi szirtifecskek (*P. fuligula*), koromfarkú csukok (*C. melanura*) és koronás hantmadarak (*O. leucopyga*) színesítették az izraeli madarászatot. A tengerparti békés városban már nem jelentett gondot éjszaka elindulni egy-egy jobb madarász hely felkeresésére. Nekem, mint síkvidéki lakosnak, igazi unikumot jelentettek a tengeri fajok, amelyeket itt a zátonykócsag (*E. gularis*) és a pápaszemes sirály (*L. leucopthalmus*) képviseltek.

Visszatérve kibucunkba hamarosan kezdetét vette az esős évszak. Ez ritka, de heves esőzéseket jelentett, amelyek hatására élet költözött a közeli Besor wadi-jába (időszakos vízfolyás mély medre), amelynek tamariszkuszbokrai megteltek berki poszátakkal (*C. cetti*) és berki verebekkel (*P. hispaniolensis*). A mezőgazdasági területek biztos táplálékforrást jelentettek az áttelelő mintegy 150 darunak (*C. grus*) és a fakó rétihéjának (*C. macrourus*); a közeli szeméttelep fehér gólyáknak (*C. ciconia*) és több száz

© VÁNYI RÓBERT

Smaragdgyurgyalag

barna kányának (*M. migrans*) nyújtott áttelelési lehetőséget. Többek között ez a régió az egyik fontos telelőhelye a türk hantmadaraknak (*O. finschii*), amelyek groteszk képet alkottak a kiülő pontoknak választott tankroncsokkal. A vegetáció rohamosan hódította vissza a félsivatagot, február végére már minden kiszáradt, kezdődött a fészkelési időszak, a fák terméseit pedig gyümölcssevő denevérek dézsmálták. Ebben az időszakban látogattunk el az északi országrészbe.

A libanoni határnál a sziklás hegyoldalon élelem után kutató szirtiborz (*P. capensis*) fölött a szirtifecskek (*P. rupestris*) 50 példányos kolóniája már költőüregük előtt cikázott, Akkóban pedig – a kereszties lovagok legjobb állapotban megmaradt városának emlékei között – a füsti fecske helyi alfajának (*H. rustica transitiva*) 2 példánya dobogtatta meg leginkább madarász szívemet. Szomorú megállapítás, de a három vallás központjának számító, ekkor hóval borított Jeruzsálem félelemmel teli utcasarkait katonák vigyázták, s a lövöldözések mindennaposak voltak.

Békéesebb vizekre evezve a Holt-tengert is meglátogattuk, mint egyik egzotikus vidékét az országnak. Óriási szintkülönbségek, gyönyörű színek és igazán egyedi madárfajok jellemzőek erre a tájra: csutakfarkú holló (*C. rhipidurus*),

fuvolózó fénysergejly (*O. tristamii*), arab rigótímália (*T. squamiceps*) és az itt telelő ciprusi poszáták (*S. melanothorax*).

Országjáró túránk során március elején végigjártam az Arava-völgyet (ez a Vörös-tengertől a Holt-tengerig húzódik), ahol csodálatos fajokkal találkoztam. Tökéletes időzítés volt a pusztai sasok (*A. nipalensis*) vonulásának megte-

kintésére, amit ragadozók terén az uhu sivatagi alfajának (*B. bubo ascalaphus*) egy síkvidéki akácián üldögélő példánya egészített ki. A sólepárló tavakon rózsás flamingók (*P. ruber*), a félsivatagos pusztákon feketecsőrű sivatagipintyek (*R. obsoleta*) csapatai, az ültetvények mellett pedig smaragdgyurgyalagok (*M. orientalis cyanophrys*) kápráztattak el. A szá-

Tájkép a Holt-tenger közelében

© BAROCSAY GERGELY

Rózsás flamingók csapata

raz völgyben mindeközben a 3 „magyar” fecskéfaj csapatai és kis poszáták (*S. curruca*) vonultak a messzi észak felé.

Visszatérve a teljesen kizöldellt Negev-sivatagba egyre erősebb lett a madárvonulás, a wadi tamariskuszain előbb rozsdás sármányok (*E. caesia*) és pettyes

kakukkok (*C. glandarius*) pihentek meg, március végétől pedig halvány gezéktől (*H. pallida elaeica*) és kerti sármányoktól (*E. hortulana*) volt hangos minden cserjékben gazdag élőhely. Odáig szerencsére nem hallatszott el az időközben kitört iraki háború hangja, így a félsivatag

zavartalan részein háborítatlanul énekeltek a szikipacsirta (*C. brachydactyla*) és a csíkos szikipacsirta (*C. rufescens*) hímek, alattuk galléros tűzok (*C. undulata macqueeni*) kakas sétált peckesen.

Izraeli tartózkodásunk méltó lezárása egy, a Sinai-félszigetre és Egyiptomba saját magunk által szervezett 2 hetes út volt április elején. Visszatérve oázisunkba az – Izrael területén félvadon élő – nílúsilúd-pár (*A. aegyptiacus*) már 5 fiókáját vezetgette a közeli szennyvíztó partján.

A közelebről megismerve ezernyi csodájával elkápráztató kicsiny országot és annak egy kis közösségét a pászka ünnepének idején hagytuk el, hogy az ekkor már igen erős madárvonulás szereplőjéhez hasonlóan mi is elrepüljünk északabbra, és hazatérjünk.

Weszelinov Ottó

A szerző internetes ajánlata:

<http://free.x3.hu/twitcher>

Тевепүүр – mint madárpihenőhely

Napozó kuvik

(egy festmény születése)

Mikor festőfelszereléssel felmálházva kilépek a kellemesen langyos pirkadatba, még szinte sötét van. A néhány utcából álló kiskunsgói faluban szerencsére nincsenek nagy távolságok, de így is megizzadok, amíg kiérek az egyik szélső, lakatlan házhoz. Miközben festőszékemen elhelyezkedem, felszerelésemet kipakolom, teleszkópomat ráírnyítom a házra, lassan színe kezd lenni a tájnak. Előző este kuvikok után kutatva fedeztem fel ezt a helyet. A ház fa homlokzatán lévő szűk galambbejáró nyílásban üldögélt egy öreg kuvik, de innen gyorsan a kéményre reppent, majd rövid terepszemle után lerúgta magát a szürkületbe.

Most itt ülök, mereven figyelem a nyílást, és reménykedem, hogy kicsit megpihen a bejáratban, mielőtt eltűnne a sötét padláson. Hirtelen belibben a képbe a kis bagoly, beül a „helyére”, pont úgy, ahogy reméltem, és a nap első, még gyenge, rózsásvörös sugaraiban tollázkodni, majd napozni kezd. Ezen a hajnalon kívül, még két egymást követő nap sikerült ceruza és akvarellvázlatokat készíteni a napozó kuvikról. Az élményt és a látványt azután otthon olajjal megfestettem.

Zsoldos Márton

CERUZA ÉS AKVARELLVÁZLAT

A terepi festés célja számomra a színek és formák gyors, és lehetőleg pontos rögzítése. Puha ceruzával próbálom gyorsan elkapni a formákat, mozdulatokat, és ha van rá idő akvarellal színvázlatokat is készítek. A kuvik ebből a szempontból jó alanynak bizonyult.

VÁZLAT A KÖRNYEZETHEZ

Amikor már, vagy még nem volt ott a madár, megpróbáltam visszaadni a kora reggeli fényben fürdő fa homlokzat színeit, hangulatát.

ELKÉSZÜLT OLAJKÉP

A kész kép zömmel a terepi vázlataim alapján készült. Használtam saját fotókat, amelyeket a helyszínen készítettem, de inkább csak a hitelesség kedvéért, ellenőrzésképpen. Ha nem éltem volna át személyesen, és nem töltöttem volna jó néhány órát a terepen, kellő információ hiányában sem kedvem, sem bátorságom nem lett volna elkészíteni ezt a festményt.

A vándorpartfutó

A vándorpartfutó (*Calidris melanotos*) Szibéria középső részétől keletre egészen a kanadai Hudson-öböl nyugati határáig az északi tundrákon költő partimadár faj. A hímek május végén, június elején foglalják el revírjeiket az akkor még havas tundrán. Nászruhájuk jellemzője a sötét mintázat a begytájékon. A helyfoglalás során torokzacskóikat felfújják, a ködkürthöz hasonló hangot adnak ki és keményen küzdenek a legjobb helyekért. A tojók egyedül nevelik fel fiókáikat, amelyek legtöbbször nem egy apától származnak. A fiókák felcseperedése után a populáció kisebb része Délkelet-Ausztráliába és Új-Zélandra, míg a többség Dél-Amerikába, az Amazonas folyó medencéjétől délre eső területre vonul telelni. Az erős széllel járó viharok miatt azonban gyakorta elhagyják a megszokott vonulási útvonalakat (elsősorban a fiatal egyedek), így ez az egyik leggyakoribb tengerentúli partimadár faj, amely ritka kóborlóként távcsöveink elé kerülhet Európában. Nevére rászolgált, hiszen költőterületeitől olyan távoli vidékekig eljut, mint az Antarktisz-közeli Dél-Georgia, Marokkó, Lengyelország, sőt Dél- és Kelet-Afrika.

Vándorpartfutó (tojó)

© WOLFGANG FORSTMEIER FELVÉTELEI

A vándorpartfutó könnyen felismerhető mellének erős csíkozottságáról, zöldessárga lábáról és a tövénél világosabb csőréről. A nemek közötti méretbeli különbségek lehetővé teszik az ivarhatározást is: a hímek nagyobb termetűek, mellük mintázata mélyebbre nyúlik és határozottabb, mint a tojóké. Költőterületük zavartalansága miatt nemigen ismerik az embert, ezért sokszor közelre bevárnak, megkönnyítve

ezzel a határozást. Veszély esetén gyakran lelapulnak a fű közé, míg a többi faj egyedei szárnyra kelve menekülnek.

Magyarországon az utóbbi években egyre több megfigyelése van, ami valószínűleg a madarászok számának növekedésével, fajismeretük javulásával és elsősorban a technikai eszközök korszerűbbé válásával magyarázható. Míg 1996 előtt hat adatot hitelesített a ritka madárfajok magyarországi előfordulásait nyilvántartó Nomenclator Bizottság, az azóta eltelt 11 évben több mint harmincöttször került szem elé.

Cikkünk apropóját a fajjal való legutóbbi találkozásunk adta. Idén is gyűrtük Mekszikópusztán a partimadarakat. 2007. szeptember 18-án kora délután üresek voltak a varsáink, ám a területen mozgott néhány madár. A sarlós partfutók között mintha egy vándorpartfutót pillantottam volna meg, de amint ez a lehetőség eszembe jutott, távolabb repült a csapat. Ott ismét sikerült megtalálnom, de egy kabasólyom megint felzavarta őket. A fel-alá röpdöső csapatból két madár a tőlem 20 méterre lévő tócsába szállt le: két vándorpartfu-

Hím vándorpartfutó dűngés közben

tó! Kisvártatva más fajok csatlakoztak hozzájuk és táplálkozni kezdtek. Több centiméteres férgeket húzkodtak ki az esőzések után vízben álló fűcsomók alól. A raj újra megriadt valamitől, felrepültek, ekkor sikerült megfigyelnem a vándorpartfutóra jellemző lapulást: hasig a vízbe húzódott, majd a veszély elmúltával kiegyenesedett és járkalni kezdett.

8 évvel ezelőtt hasonló körülmények között figyelhattunk meg a mekszikópusztai gyűrűzés ideje alatt 2 fiatal vándorpartfutót. 1999. október 10-én az esti ellenőrzéskor mindkettőt megfogtuk. Ők voltak a faj első gyűrűzött példányai Magyarországon, egy tojó és egy hím.

Idén ősszel a „történelem” ismételte önmagát: két órával első megfigyelése után az egyikük már a varsába tévedt, társa pár órával később követte példáját. Méretük alapján mindkét példányt hímnek határoztuk. Különös szerencse, hogy épp aznap érkezett hozzánk vendégségbe Alexandra Hoffmann, aki PhD-programjában a vándorpartfutók párvalasztási szokásait tanulmányozza Alaszkában. Szeptember 23-án reggel indult haza

A 2007. szeptember 18-án fogott példány

© SEBE KRISZTINA

Németországba, Sopronba kellett vinnünk a vasútállomásra. Előtte még hajnalban végigjártam a varsákat és kiszedtem 6 madarat. Meglepetés: az egyik egy újabb – ezúttal tojó – vándorpartfutó volt. Talán búcsúzni jött Alextől...

Köszönjük a szép élményeket, vándorpartfutók!

Külön köszönet Alexnek, hogy megosztotta velünk alaszakai tapasztalatait, valamint kollégájának, Wolfgang Forstmeiernek, aki hozzájárult képeinek közléséhez.

Laczik Dénes

Minden egy helyen, ami a sikeres megfigyeléshez kell!

- Több mint 100 féle minőségi keresőtávcső
- A legjobb spektívek, kezdőknek és profiknak
- Fényképek, digiscoping kiegészítők
- Masszív állványok
- Szaktanácsadás

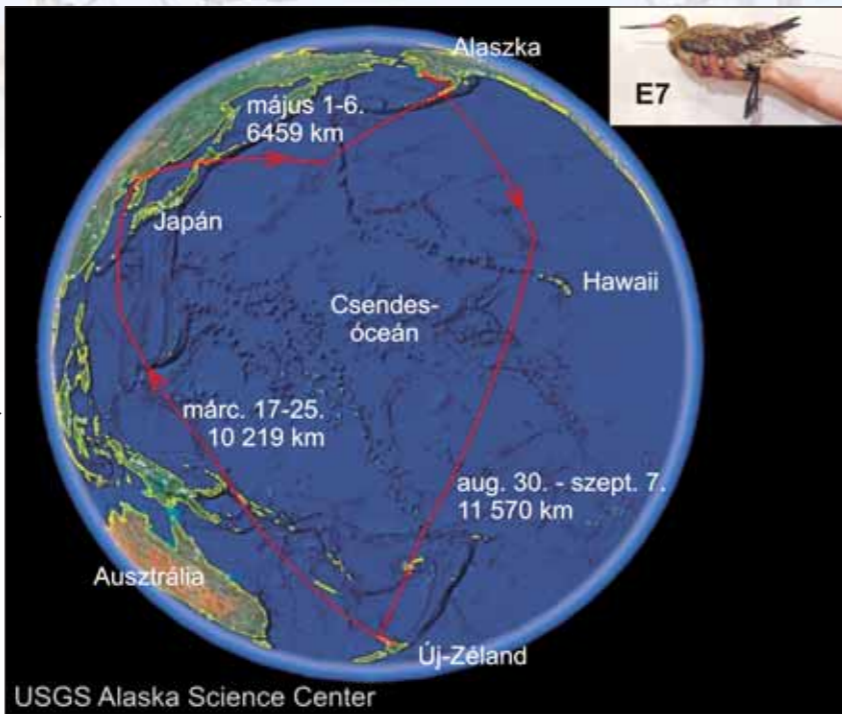
MME tagoknak rendkívüli akciók, kedvezmények.
Aktuális ajánlatunkról érdeklődjön telefonon, vagy személyesen!

A vonuláskutatás sikertörténete: a kis goda

A kis goda (*Limosa lapponica*) nagy testű partimadár. A Skandináviában költő állományából ritkán, de rendszeresen átvonul néhány példány Magyarországon. A kutatók már 10-15 éve gyanították, hogy Alaszkában fészkelő alfaja (*L. lapponica baueri*) röptüli a leghosszabb távot vonulása során megállás nélkül. Idén ezt végre sikerült minden kétséget kizáróan igazolni: egy műholdas jeladóval felszerelt tojó 2007. augusztus 29-én indult Alaszkából, és 8 és fél nap alatt 11 570 km-t röptelt egyhuzamban új-zélandi telelőhelyéig!

A felfedezést hosszú évek munkája és széles körű nemzetközi együttműködés előzte meg. A vonulást összehangolt programok vizsgálják a faj elterjedési területén: csak az Alaszkában néhány éve indított kutatási programban 12 ország több mint 50 szakembere vett részt. A kis goda bámulatra méltó teljesítményének bizonyításáig vezető út a tudományos gondolkodás és az országok közti együttműködés szép példája. Szerencsésnek érezzük magunkat, hogy Brian McCaffery, az USA Hal- és Vadvédelmi Szolgálatának biológusa, a kutatások Yukon-delta-beli koordinátora jóvoltából mi is részt vehettünk ebben a munkában.

© FORRÁS: USA GEOLÓGIAI SZOLGÁLAT (U. S. GEOLOGICAL SURVEY)

A kis goda a tundrán fészkel, Skandinávia északi részétől Alaszka nyugati partjaiig költ. Hosszú lábairól és kissé felfelé hajló, hosszú csőréről ismerhető fel. 3 jól elkülöníthető alfaját írták le: a *lapponica* Európában költ, a *baueri* Alaszkában, míg a *menzbieri* a köztes területek lakója. A *baueri* alfaj háta és farcsíkja röptében sötétnek látszik, ellen-

tétben a *lapponica* és a *menzbieri* fehér sávjával. A hímek nászidőszakban gyönyörű vöröses tollazatukkal tűnnek ki. A tojók valamivel halványabb színűek, viszont szemmel láthatóan nagyobbak. A *baueri* a nyarat az alaszakai tundrán, a telet Ausztrália és Új-Zéland térségében tölti, és tavasszal Ázsia keleti partjait érintve vonul költőhelyére. A fiatalok a telelőterületről csak 3 év múlva, ivarérettségük elérése után térnek vissza az északi féltekére.

A szájhagyomány szerint Új-Zéland a kis godáknak köszönheti „felfedezését”: őslakóit, a maorikat a délre tartó madarak vezették oda a korábbi lakhelyüktől szolgáló kis szigetektől.

A modern kor kutatói a megfigyelések rendszerezésével kezdték a vonuláskutatást. Hamar felfigyeltek rá, hogy bár a kis godának vannak megfigyelési adatai az Alaszka és Új-Zéland között húzódó sáv

© SEBE KRISZTINA FELVÉTELEI

szigetein, de igen kevés, és azok mind az őszi vonulás idejére esnek. Az is kiderült, hogy a godatömegek alaszakai fő indulási időpontja és a legnagyobb csapatok új-zélandi megérkezése között alig pár nap telik el. A madárgyűrűzés beindulásával lehetőség nyílt a godák egyedi jelölésére. A színes gyűrűs madarak nagy számban kerültek elő a költő- és a telelőhelyeken, valamint tavasszal az ázsiai partok mentén, de továbbra sem voltak őszi megfigyelések Alaszka és a telelőhelyek között. Meteorológiai légkömbök útján indításával és a légmozgások számítógépes modellezésével közvetetten bizonyították, hogy a kedvező időjárási körülményeket kihasználva a godák nagy távolságokat megtehetnek, ők ugyanis a partimadarak közt egyedülálló módon képesek siklórepülésre. A madarak hihetetlen zírirkészletei is gyanút keltek: vonulás előtt a godák 250 g körüli testtömegről 450-550 g-ra híznak fel, ilyenkor testük 55%-át zsír alkotja. A számítógépes repülésszimulációk azt mutatták, hogy ez az energiatartalék 8-12 ezer km megtételéhez elegendő. Bár a kutatók ekkor már biztosra vették, hogy a kis goda ősszel átszeli a Csendes-óceánt, kézzelfogható bizonyítékuk még mindig nem volt. Próbálkoztak rádiótelemetri-

ás mérésekkel követni a madarak mozgását, de ez a módszer nem bizonyult célravezetőnek kis hatótávolsága miatt. A nagy áttörést a műholdas nyomkövetés hozta meg.

Amikor a technika fejlődésével a műholdas jeladók mérete elég kicsire csökkent, lehetőség nyílt a vonulás tényleges útvonalának felderítésére. Az első próbálkozások 2005-ben történtek Alaszkában és mindjárt meglepetéssel szolgáltak: megmutatták, hogy a godák több 100 km-t kóborolnak még vonulás előtt.

2007 februárjában 16 goda kapott jeladót Új-Zélandon. Közülük 6 madár tavaszi vonulását közvetítették az adók Kelet-Ázsián keresztül Alaszkáig. A koronát az tette fel a kutatásokra, hogy a jeladók várt élettartamuknál tovább sugároztak, így nyomon lehetett követni a nagy kérdést jelentő őszi vonulást is.

Az E7 jelű tojó, aki először bizonyította minden kétséget kizáróan, hogy lehetséges leszállás nélkül átrepülni a Csendes-óceánt, világhírré tett szert. E madárnak már a tavaszi útja is világszcúcsot jelentett, hiszen 10 219 km hosszú volt. Kínából 5 napos, 6459 km-es repüléssel érte el az Alaszakai-félszigetet. Ezután 933 km-t megtenni költőhelyéig, a Yukon-Kuskokwim-deltába már csak levezetés volt... A költés után aztán a deltában tartott rövid hízókúrát köve-

tően, a fontos gyülekezőhelyként ismert Alaszakai-félsziget érintése nélkül indult el ismét Új-Zéland felé, újabb távolsági rekordot javítva. A teljes kör 29 181 km-t és kb. 500 óra repülést jelentett!

A rekorder után néhány héttel jeladós társai is elindultak délre. Egy madár Új-Kaledóniáig, egy másik Pápua Új-Guineáig vonult – mindkettő több mint 10 000 km-t megtéve –, de várható, hogy ők is továbbhaladnak majd Új-Zélandra. Egy madárnak az adója még az Alaszakai-félszigeten, egy másiké a Csendes-óceán fölött megszűnt jelezni, öt távcsöves megfigyelők várják délen.

Az eredmények ismét rámutatnak a természetvédelem fontosságára. Ázsia keleti partvidékén a partimadarak természetes élőhelyeinek pusztulása, főleg az árapálysíkságok feltöltése és a partvidék beépítése egyre nagyobb méreteket ölt, ami – ahogy láthattuk – kihat más kontinensek állományaira is. A madarak számára lassan csak a védett területek nyújtanak menedéket, ahogy a csúcsteljesítő goda is kizárólag természetvédelmi területeket érintett Alaszkában, Új-Zélandon és Kínában is.

A godák útja nyomon követhető a világhálón a http://alaska.usgs.gov/science/biology/shorebirds/barg_updates.html címen.

Sebe Krisztina – Laczik Dénes

Az MME boltja a világhálón
bolt.mme.hu
 Minden, ami a madárbarátoknak szükséges lehet!

VII. TEREPMADARÁSZ TALÁLKÓZÓ

Idén augusztus 30. és szeptember 2. között, a Hortobágyi Természetvédelmi Egyesület szervezésében VII. alkalommal került megrendezésre Hortobágyon a *Terepmadarász Találkozó és Madarász Futam*. A szeptember első hétvégéjén immáron hagyományossá vált program azon madarász társaink ünnepe, akik a Földön élő több mint kilencezer madárfajból minél többet szeretnének megfigyelni. A négy napos rendezvény *találkozó* részében utazási élménybeszámolókon, madárfelismerési vetélkedőn és kötetlen beszélgetésen vehettek részt a száznál több résztvevő. A program *futam* részére, a 24 órás madár-megfigyelési versenyre szombat 9 és vasárnap 9 óra között került sor a Hortobágyi-halastónál. A 33 (három-öt fős) csapatból a győztes 130 fajt figyelt meg, megdöntve ezzel az eddig fennálló 129-es csúcst; az összes megfigyelt fajszám 164 volt. Aki szeretne bekapcsolódni a rendszeres madárfigyelésbe, keresse fel az MME honlapján (www.mme.hu) a Monitoring Központ oldalait és a birding.hu honlapot.

EURÓPAI MADÁRMEGFIGYELŐ NAPOK

Szeptember 6–7-én az MME koordinálásával Magyarország ismét részt vett az *Európai Madárfigyelő Napok*-on, amit 1992 óta szervez a madárvédelem nemzetközi szervezete, a BirdLife International. A programot idén a Magyar Turizmus ZRt. is támogatta, s az együttműködésnek is köszönhetően a korábbiakhoz képest jóval nagyobb hírverést kapott a rendezvény, az MME és a madárvonulás témája a versenyt megelőző két hétben. A madárfigyelő napok célja a megfigyelési adatok gyűjtése mellett, hogy minél több emberrel megszerettesük a madarászatot, mint szabadidős tevékenységet. Mivel a

© PARKAS PÉTER

résztvevők jelentős része nem MME-tag, nem elhanyagolható a rendezvény szemléletformáló, tagtoborzó szerepe sem. Ehhez mindenki számára érdekes programok szervezésére van szükség, ezért a helyi csoportok olyan helyszíneket választottak, többnyire víz mellett, ahol a teleszkópok elé sok madár kerülhetett. A távcsöves, teleszkópos madár megfigyelési túra mellett a résztvevők sok helyszínen madárgyűrzési bemutatókon is részt vehettek. A két nap talán legérdekesebb madara a hazánkban már csak ritka kóborlónak számító rózsás gödény volt. A rendezvény egyben nemzetközi verseny is: az egyes országok a *helyszínek, a résztvevők és a megfigyelt madarak száma kategóriákban* vetélkednek egymással. Az eddigi évekhez hasonlóan hazánk idén is jól szerepelt, az eredmények hivatalos leadási határidejéig beérkezett adatok alapján mindhárom számban ezüstérmesek lettünk. *Helyszínek száma*: 1. Oroszország (207), 2. Magyarország (200), 3. Fehéroroszország (126). *Résztvevők száma*: 1. Spanyolország (22 000), 2. Magyarország (4 858), 3. Svájc (3986). *Megfigyelt madarak száma*: 1. Svédország (500 000), 2. Magyarország (416 711), 3. Svájc (170 199). Sajnos az előző évekhez hasonlóan idén is több helyszínről nem érkeztek be időben az adatok, amelyekkel a helyszínek száma tekintetében holtversenyben Oroszország mellett végeztünk volna (207 helyszín, 5038 résztvevő, 469 825 megfigyelt madár).

FOKOZOTTAN VÉDETT VIPERA-SZAPORULAT

Hat nőténytől összesen 59 kisvipera látta meg a napvilágot a Rákosivipera-védelmi Központban 2007 augusztus elején. Örömmel adhat okot az a tény, hogy a fiáló egyedek közül két nőtény is már a Központban született. A két fiatal nőtény összesen tizenöt utódot szült. Sajnos az egyik, korábban már császármetszéssel műtött nőtény ismét beavatkozásra szorult, miután egy életképes utód megszületését követően láthatóan erőlködött, eredmény nélkül. A császármetszés során nyolc teljesen fejlett, de halott embriót távolított el az anyából Molnár Viktor állatorvos. Jó hír, hogy a nőtény a műtétet követően két nappal később levedlett és táplálkozott is. A korábbi három év szaporulatával és az alapító 10 felnőtt egyeddel együtt így már összesen 161 rákosi viperát tartunk a Központban. Az első kibocsátást 2009-es évre tervezzük, valamelyik Kiskunsági Nemzeti Park területén található élőhelyre.

© HALPERN BÁLINT

SASRIASZTÓ

Szeptember 14–16. között XVIII. alkalommal került megrendezésre a Ragadozómadár-védelmi Szakosztály szakmai évet záró programja, a *Sasriasztó*. A ragadozómadarasok minden évben más-más helyszínre látogatnak el, idén a Balatoni Nemzeti Park meghívására a Kis-Balatonra. A közel 70 résztvevő első-sorban terepi munkát végzett, a legérdekesebb megfigyelt faj egy ritka, telelő fekete sas volt. A szakosztály tagjai február második felében is összegyűlnek a *Sólyomcsalogató* évnitó szakmai konferencia keretében.

MADÁRETETŐ TÚRÁK

A Meteor T. T. E. Kékes Csoportja 2007. december 01. és 2008. március 08. között rendezte meg immár hagyományos madáretető túráit. Az útvonal Nagykovácsi–Vöröspocsolyás–Ady liget, táv: 7 km, szint: 150 m. A túrákra jelentkezni Katona Gábornál a 20/210-84-71-es, illetve Saramó Gyulánál a 70/324-12-83-as mobiltelefonon 20 óráig lehet. A túrára egyesületi vagy szakosztályi hovatartozás nélkül szeretettel várunk mindenkit. Várjuk mindazon cégek jelentkezését is, amelyek szívesen támogatnák a csoport madárvédő munkáját.

VII. TATAI VADLÚD SOKADALOM

2007. november 23–25. között került sor a Tatai Vadlúd Sokadalom idei programjaira. Pénteken este Musicz László, az MME Komárom-Esztergom megyei Helyi Csoportjának elnöke nyitotta meg a hetedik Sokadalmat a terepmadarászok számára, a hivatalos megnyitóra pedig szombaton reggel 8 óra után került sor Tata város polgármestere, Michl József jóvoltából. Az első este folyamán hallhattunk rövid ismertetést a versenyszabályzatról, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság változatos adottságairól és természeti értékeiről, a Nomenclator Bizottság aktuális kérdéseiről és változásairól, illetve Észak-Kelet India madarairól. Szombat reggel 6 órakor indult a madarászverseny, amelyre 25 csapat regisztrált, majd 18 csapat adta le a kitöltött adatlapját 18 órakor. Az eredményhirdetésre 20 órakor került sor, amelyet Bankovics Attila, az MME elnöke vezetett le. A nap folyamán 108 madárfajt regisztráltak a résztvevők. A legritkább fajt, az örvös ludat Hegedűs Dániel találta (ezt a madarat több csapat látta, de Dániel volt a leggyorsabb), és Kókay Szabolcs kis káró-

© ORBÁN ZOLTÁN FELVÉTELEI

katonát ábrázoló festményét kapta ajándékba. A természetvédelmi szempontból legérdekesebb fajra Batty Gellért bukkant, ő észlelte a vörösnakú ludak 9 példányos csapatát, s így Őszoldos Márton havasi pityert ábrázoló festményét vehette át. Nagy Gyula különdíját, amely a Sokadalom pólóját illusztráló vándorsólyom-festmény volt, Bagdi Antal kapta a Komárom-Esztergom megyei MME események előkészítésében, szervezésében, lebonyolításában nyújtott hosszú évek munkájáért.

A verseny területén megfigyelhető volt a reggeli kihúzásnál 18 000 lúd, 3500 réce és körülbelül 5000 sirály. A Sokadalmak során még soha nem volt rá példa, de 6 lúdfaj északázott a tavon, így megfigyelhető volt a tömegfajok között apácálúd, örvös lúd és vörösnakú lúd is, de még felbukkant kis kárókatonna, kékes rétihéja, vándorsólyom, havasi partfutó, erdei cankó, ezüstsirály, csonttollú és zseze is a sok egyéb madárfaj között. Szombat este az eredményhirdetés előtt és az előadások szünetében borkóstolás zajlott. Az előadások során tájékoztatást kaptunk Izland, Pápua Új-Guinea és Alaszka madárvilágáról. Ismét madarászfesztivál zajlott Tatán. Amíg a versenyzők rőt-ták a kilométereket a városban, addig tömegek áramlottak a vadludak kihúzásához, így összességében 6000-6500 látogatója volt a Sokadalomnak.

Bővebb információ a programról: www.mme-komarov.hu

Uráli baglyok a Csereháton

2007-ben már másodszor költött uráli bagoly (*Strix uralensis*) a Csereháton egy általunk kihelyezett odúban. Az odút 2005-ben raktuk ki, és tavaly három, idén pedig két fiókát nevelt fel sikeresen és repített ki a pár. A költés különlegessége, hogy Magyarországon korábban még csak a Zempléni és a Bükkben költött uráli bagoly. A Csereháton sem ez az első előfordulása, 1983. április 28-án Petrovics Zoltán, Béres László és Balogh János látták már költő párt, akkor még gallyfészekben.

Balogh Nóra

© BALOGH NÓRA

Mókus és széncinege

2007. augusztus 31-én Pécs szélén fekvő kertünkben olvasgatással töltöttem az időt a diófa alatt, amikor arra lettem figyelmes, hogy egy – színezete alapján valószínűleg idei – széncinege (*Parus major*) kitartóan követi a diófáinkat „fosztogató” mókust (*Sciurus vulgaris*). Mindig ott volt a fán egy-két méterre tőle. Amikor a mókus átugrált a szomszédos diófára, utánuk mentem és figyeltem őket. A mókus újabb dióval ült le egy ágra és bontogatni kezdte, a cinke pedig az idő legnagyobb részében egy 30-40 cm sugarú körön belül mozgott a mókus körül. Illetve leginkább ült az ágon és fixírozta a mókust, szó szerint kinézte a szájából a falatot. Amikor a mókus már nem csak héjdarabokat dobált, hanem fél diót (gondolom, maradékkal) meg dióbéldarabokat, akkor a cinke leugrott a földre az elhullajtott finom falatokért! Kb. fél óra hosszat figyelhettem őket, a cinke nagyon kitartó volt. A mókus is – s ha figyelembe vesszük, hogy pár perc alatt kibont egy diót és utána azonnal megy a következőért, meg lehet tippelni, hogy mennyit hagynak nekünk a fán...).

Sebe Krisztina

Madarászbarát víztaposó

Ha az ember madárfényképezésre adja a fejét, olykor bizony örül annak, ha nem kell órákat ücsörögni a leshelyen. Persze máskor meg szívesen ücsörög, hiszen a legtöbb madárról csak így készíthető jó felvétel, és a „bambulós” órák még akkor sem tűnnek unalmasnak, ha a modell éppen máshogy gondolkodik az egészről; mert természetben mindig történik valami. Tehát a lesezés jó dolog. Amikor viszont azt halljuk, hogy valahol észleltek egy ritka madarat, amely könnyen megfigyelhető, egyszerűen fotózható, és nemcsak azért, mert barátságosan viselkedik a megfigyelővel szemben, hanem azért is, mert néhány tucat négyzetméteren tanyázik (úszkál), és ez valahogy rendben van neki – nos, ilyenkor nem kell lessátrat cipelnünk magunkkal. Ilyen élményt köszönhetek a vékonycsőrű víztaposónak (*Phalaropus lobatus*), amely először magában, majd később harmadmagával „fige-részett” a begécsi halastavak egyik medencéjében (Horváth Gábor észlelte elsőként, ezúton is köszönet érte). Amikor értesültem e madárról, azonnal magamhoz vettem a fényképező felszerelésemet, a „kályhacsővel” (3.5/400 mm-es objektív, kétszerezővel). A madár szokásos tevékenységében mit sem zavartatva 6-9 méteres távolságban úszkált, és gyakorlatilag folyamatosan táplálkozott (azt csak ő tudja, hogy pontosan mit). A viszonylag jó technika és a víztaposó barátságos viselkedése ellenére mégsem volt könnyű fényképezni. Gyors autofókusz segített volna, de kézzel nehéz volt fókuszszíkból elcsípni az igen agilis vendéget. Korábban berzenkedtem a digitális technikától, de ilyen esetekben bizony áldásos a jelenléte. Szerencsére a kis örökmozgó megpihent olykor, hogy tollazatát rendezgesse. Nem árt, ha minden ilyen élményt megköszönünk a szerencsénknek, vagy valaki/válamí másnak...

© MOTKÓ BÉLA

Motkó Béla

Érdekes táplálkozási megfigyelések

A 2007-es évben nem csak a nagy aszály negatív hatásait észleltem, hanem azzal össze nem függő, ámde feltűnően szokatlan viselkedési megfigyeléseket is tettem. A Hortobágy legkülönfélébb élőhelytípusain összegyűjtött eseteket adom közre az alábbiakban.

Döglött kagylókat fogyasztó darvak (*Grus grus*)

2007. augusztus 27-én, késő délután a Hortobágyi-halastó nagy, északi taván, a Kondáson 210 darut számláltam. A mesztéses madársziget közelében, a párcentis sekély vízben állva pihentek, de kb. 40 példány azzal foglalkozott, hogy a víz alól nagy döglött kagylókat emelgettek ki és a szétnyílt kagylóhéjak közül a maradványokat csipegették. 2007-ben a Hortobágy folyóban, majd a csatornáknak és a halastavakban is feltűnően nagy nyári kagylópustulás volt, amely a júliusi tetőzése után még augusztusban is tartott. A darvak kagyló- (vagy kagylótetem-) fogyasztását az irodalom nem közli, csigákat viszont több közlemény is említ, melyet a kézikönyvek és monográfiák is átvettek.

Kis goda (*Limosa lapponica*) táplálkozása száraz szikes gyepen

2007. szeptember 24-én a HNP délnyugati szélén, a Nagyiván melletti Agyagoson hajnali megfigyelésen voltam. A talaj mentén sűrű köd terjengett. Reggel 7 óra tájban egy népes nagy póling (*Numenius arquata*) csapat érkezett ide, szokásos táplálkozóhelyükre, melyek tőlem megriadva pár száz méterrel távolabbra repültek. A juhok által kopárra legelt szikesen ottmaradt egy fiatal kis goda, mely ezen a ködös hajnalon bizonyára a pólingokkal együtt jött ide azok alvóhelyéről, az elárasztott Mérges-ér felől. Hosszasan és nyugodtan táplálkozott, noha itt, a kemény talajon csak pókok, kisebb bogarak, szárnyashangyák akadhattak az útjába. Ugyanekkor két ugartyúk (*Burhinus oedicephalus*) is ott tartózkodott; jelenlétük mindennél jobban bizonyítja, hogy ez a gyeppel nem vízi élőhely, amely a szalonkafélék (godák, cankók) többsége számára megszokott táplálkozóhely lenne.

Gyurgyalagok (*Merops apiaster*) rovarászása sóvirág-mezőn

2007. augusztus 19-én élénk gyurgyalag-vonulás zajlott a Hortobágyon. Ez önmagában nem meglepő, hiszen 1983-tól rendszeresen fészkel, és az utóbbi évtizedben a költőpárok sokszorosa vonul át. Az idén nyár végén viszont még a régóta itt dolgozó terepmadarászokat is meglepte a mennyiségük, hiszen az egy nap alatt észlelt átvonuló állomány olykor az 1000 példányt is elérte. Az említett napon, augusztus 19-én kellemetlenül fűledt, meleg idő (30 °C) volt, erős északkeleti széllel. A Nagyiváni-pusztai északi részét szinte összefüggő sóvirág (*Limonium gmelini*)-mező borította. A virágszőnyeg fölött alig 50-70 cm-es magasságban folyamatosan rovarászott 12-15 gyurgyalag, amit azzal lehetett magyarázni, hogy a nagy szélben nem jártak magasban a repülő rovarok (a gyurgyalag szokásos szákmányai), ellenben a kéklő mező tele volt legyekkel és különféle hártványúakkal.

Füsti fecskék (*Hirundo rustica*) táplálkozása hűvös időben

2007. augusztus végén, majd szeptemberben 5-7. között erősen hűvös, csapadékos napok jártak a Hortobágyon is. Az éhes fecskék nem csak a legelő jószágok nyájait, vagy a pusztán gyalogló embert követték, hanem a kisebb-nagyobb testű, futkosva táplálkozó madarakat is. A Nagyiváni Agyagoson a pólingok, bibicek, seregélyek bogarászó példányait szoros közelségben repkedtek körül és az általuk felzavart apró szúnyogokat, legyeket, muslincákat fogdosták. A leghűvösebb napokon már a hetekkel korábban kiürült, elhagyott fészkeikre is visszajártak éjszakázni, olykor 3-4 madár (nem csak fiatalok, felnőtt egyedek is) melengette egymást egy-egy fészekben.

Kovács Gábor

Paradicsomvida Csátalján

A paradicsomvida (*Vidua paradisaea*) a hazai díszmadártelevíziós körében is ismert madárfaj, amelynek egy – feltehetőleg fogságból szabadult példányát – sikerült megfigyelni hazánkban a közelmúltban. A madarat Nagy Tibor figyelte meg először 2007. augusztus 8-án Csátalja község külterületén. A különleges megjelenésű madár legalább egy hétig a környéken tartózkodott, miközben többször is látták. Jobbára egy verébcsapattal mozgott a kukorica- és napraforgótáblák között, majd az úton szedegetett. A megfigyelők 2007. augusztus 9-én: Nagy Tibor, Tamás Enikő Anna, Kalocsa Béla.

Tamás Enikő Anna

© KALOCSA BÉLA

Kevesebb madár

Az 1980-as években több ízben közöltem vonulási adatokat a budapesti Gellért-hegyről a Madártani Tájékoztató hasábjain. Elsősorban a légykapók és a sisegő fűzike mennyiségei adataira voltam kíváncsi. Mindig a reggeli órákban, azonos útvonalon jártam be a Gellért szálló, a Szabadság szobor és a Verejték utca által határolt területet. Alkalmilag természetesen azóta is rendszeresen jártam a hegyen, és feltűnt, hogy a korábbiaknál jóval kevesebb látható az említett fajokból. Az okát nem tudom. Lehet a szárazság, ugyanis a hegynek ezen a részén a madarak sehol sem találhatnak ivó- és fürdővizet, de lehet az is, hogy a Szabadság szobor alatti részen sok kőrist kivágtak, illetve erősen megcsonkoltak, pedig például a sisegő fűzikek éppen ezt a részt, ezeket a fákat kedvelik. Alábbiakban néhány találmomra kiválasztott adatsor augusztus–szeptemberi számadatait ismertetem, mellettük az ideai adatokkal.

év	<i>Ph. sibilatrix</i>	<i>M. striata</i>	<i>F. alhicollis-hypoleuca</i>
1982. 08. 12	4	3	3
19	6	6	6
23	2	15	18
26	3	13	22
30	4	16	36
szeptember 2	5	19	28
6	3	14	12
9	5	6	7
13	9	3	5
16	12	15	11
1984. 08. 12	29	9	8
18	11	5	7
24	11	16	9
31	17	20	8
szeptember 6	6	6	13
10	4	4	10
1988. 08. 11	9	4	3
15	8	9	3
19	11	6	7
22	17	9	18
26	21	14	31
30	12	7	18
szeptember 2	12	4	11
5	14	2	21
8	8	7	18
12	7	8	11
16	13	3	8
2007. 08. 7	1	2	1
14	2	4	2
19	1	-	2
23	4	-	3
27	1	-	-
szeptember 1	-	-	1
8	-	-	1
13	2	-	4

A számok sajnos önmagukért beszélnek.

Schmidt Egon

Fakopáncs és óraketyegés

Lukácsháza Csömötei hegyen lévő faházunkat 3-4 év óta rendszeresen látogatja egy fakopáncs. E látogatások nyomán a lambéria borítású homlokzati részen számos kisebb-nagyobb lyuk éktelenkedik. Némelyiket ökölnyi méretűre sikerült a madárnak bővítenie, míg sor került a javításra. Egyszer messziről sikerült lefűlelni munka közben, de nagyon óvatosan csinálta, figyelt, s ahogy lassan megközelítettük, kellő időben elszállt. Nekünk folyamatos fejtörést okozott, hogy vajon mi csalogathatja oda. Nem valószínű, hogy a rovarlárvák, mert a lambéria favédő szerekkel kezelt és többször átfestett, alatta isoliréteg található. Gondolkodtunk, mitévők legyünk, mivel vehetnénk el a kedvét a további munkálkodástól. Talán egy ragadozó madár elijesztené? Porcelánfestő vőnk festett is nekünk egy szép, élethű ragadozómadarat. A felhelyezést követően azonban újabb lyukak bizonyították, hogy a festmény a harkályra nem hatott... Közelmúltban aztán USA-ban élő, de éppen nálunk tartózkodó növéremmel szóba került a harkály-téma. Mindjárt azt kérdezte, nincs-e a házban óra, mert otthon egy rádióműsorban azt hallotta, hogy az óraketyegés kiválthat a madárból ilyen reakciót. Van! Még hozzá jó hangos ketyegésű, és épp a homlokzati falon belül. Legközelebb első dolgunk volt, hogy levegyük a falról, hátha ez lesz a megoldás. Azóta eltelt két hónap, s nem láttunk új lyukakat. Reméljük, hogy már így mondhatjuk: faházunkat látogatta egy fakopáncs.

Melega Miklósné

Amerikai madárvendég a Hortobágyon

2007. november 18-án Ecsedi Zoltánnal japán madárfigyelők csoportját vezettük a Nagyiváni-pusztán. A HNP határa közelében, kiöregedett lucernaföldön vettük észre a fel-felrebbenő, szokatlanul egyszínűnek látszó partimadarat, amely leszállás után mindig eltűnt a félmagas gyomnövényzetben, igen nehéz volt rátalálni. Egy arra legelő birkanyáj végre „kiterelte” elé a madarat, amelyet igen alapos megfigyelés után fiatal hosszúfarkú cankónak (*Bartramia longicauda*) határoztunk. A futótűzként terjedő híre az ország minden részéből idesiettek a terepmadarászok és kivették a részüket a faj első hazai előfordulásának szenzációjából. A madár négy napig tartózkodott ugyanazon a pár hektáros szántón, majd november 23-án eltűnt.

Kovács Gábor

© KOVÁCS GÁBOR

Árasztás eredményei

2007 aszályos nyarán

A Hortobágyi Nemzeti Parkban 1975-ig visszanyúló „hagyomány” van a száraz években végzett vízpótló árasztásoknak. 2007-ben is ilyen szükséghelyzet állt elő, amikor a mocsarak kiszáradása mellett a fokozott tűzveszéllyel is számolni kellett. Kérésünkre a vízügyi szerv már július 19-től elkezdte a dél-hortobágyi Árkus és Sároséri-főcsatornák duzzasztását. Augusztus 1. és 21. között egymillió köbméter vizet engedtek a Sárosér zsilipjeinek segítségével a Kunkápolnási-mocsár északi részére. Ennek legalább a kétszerese kellett volna, de a HNP Igazgatóság anyagi lehetőségei többet nem engedélyeztek. A duzzasztást még így is sikerült szeptember 17-ig fenntartani. A leglátványosabb elöntések a nagyiváni Mérges-ér, Rossz-ér, Darvas-ér és Csíkos-ér környéke kapott, ezek szinte oázisként vonzották a vízimadarakat. Szeptember közepére már daru-éjszakázóhely is kialakult itt, ahol rajtuk kívül nyári ludak, nagy pólingok, vadrécek is tömegesen éjszakáztak. Az árasztás jelentőségét az a körülmény is fokozta, hogy a környező puszták kiszikkadt mocsaraiban sehol nem maradt víz, továbbá hogy augusztus-szeptemberben a közeli Csécsi-halastó medencéi teljes vízszinten álltak, nem volt lecsapolás, ahol a sekély víz kedvelői összegyűlhetek volna. A nagyiváni árasztás teljes fajlistája helyett a legjellemzőbb fajokat és maximális egyedszámukat ismertetem, szeptember 24-i adatzárással.

Kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>)	18
Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>)	1100
Üstökösgém (<i>Ardeola ralloides</i>)	13
Kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>)	21
Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>)	410
Vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>)	70
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	120
Kanalgém (<i>Platalea leucorodia</i>)	160
Nyári lúd (<i>Anser anser</i>)	3100
Csörgő réce (<i>Anas crecca</i>)	4500
Kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>)	370
Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	5
Darus (<i>Grus grus</i>)	1030
Bíbic (<i>Vanellus vanellus</i>)	2500
Sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>)	1000
Nagy goda (<i>Limosa limosa</i>)	400
Nagy póling (<i>Numenius arquata</i>)	380

Kovács Gábor

Fenyőszajkó

Csókakön

A fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactes*) hazánk egyik ritka téli vendége. Magyarországon nem költ, de a környező országok magasabb hegyvidékeinek fenyveseiben általánosan elterjedt. Nálunk általában október és március között fordul elő, elsősorban olyan helyeken, ahol fenyőket és mogyoróbokrokat is talál. Utóbbi növény elsődleges táplálékforrását biztosítja a hideg hónapokban. Hazánkban sok esetben egy-egy alkalmas helyet találva kitart

telelőhelye mellett és több hónapon át is megfigyelhető ugyanazon a területen. Csókakön 2007. november 3-án Mészáros József észlelt egy fenyőszajkót, amely a település Vértes-hegységhez közeli szélének kertjeiben mozgott. Az első adat után többen is észlelték ugyanazon a helyen a fajt, sőt alkalmanként 2-3 fenyőszajkó is mozgott egyszerre a területen. A táplálékbőség, valamint a kertek zavartalansága miatt a madarak előreláthatóan hosszú ideig ki fognak tartani választott telelőhelyük mellett.

Bajor Zoltán

© BAJOR ZOLTÁN FELVÉTELEI

Derecske

környékének élővilága

© MATYKÓ TIBOR GRAFIKÁI

Születésem óta Derecskén élek, és már korán elértek a környék élővilágának üzenetei. Tavasszal a bölömbika, később a kakukk hangjai jutottak el házunkig, kertünkben mind a mai napig rendszeres

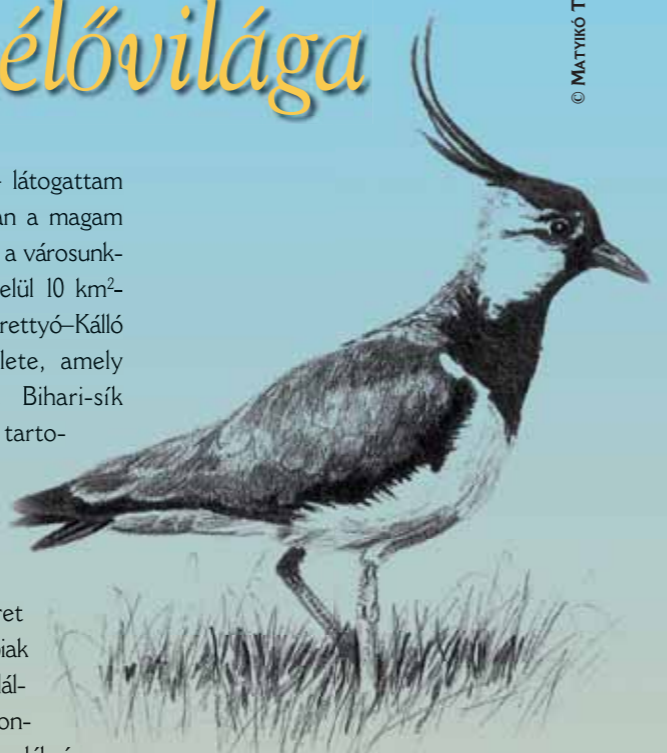
jártas kutatók kíséretében – látogattam meg az év minden szakában a magam által választott területet. Ez a városunktól délkeletre fekvő körülbelül 10 km²-nyi terület földrajzilag a Berettyó–Kálló közének legészakibb részlete, amely az 1998-ban megalakult Bihari-sík

Tájvédelmi Körzethez tartozik. A lősz mellett a hajdanában erre járó folyók hoztak ide iszapot és hagytak több holtágat és medret is maguk után. Utóbbiak nyomai mai is megtalálhatók, legtöbbszörük azonban már csupán a csapadékvíz kelti életre átmenetileg. Elődeink keze nyomát lekopott kunhalomsor őrzi, a mai képet gyümölcsösök, valamint itt-ott akác- és nemesnyár-sorok, kisebb ligetek teszik változatossá.

A legmagasabb szinteket a hullámzó löszhátak adják, de ezek eredeti növényzete megsemmisült, rajtuk ma agrárművelés folyik.

Bennük fűrj pitypalattyol, a mezsgyék gyomkóróin cigánycsuk és sordély billeg, széleiken néhány ürge telepedett meg. Olykor szem elé kerül a mezei cickány, alkotmánykor bújjik elő a barna ásóbéka.

Egy „emelttel” lejjebb a hajdan vízjárta réti talajok elszikesedtek. A rövid fűvű gyepek hortobágyi módra sokfelé padkákra szakadoznak, legmélyebb pontjain azonban meglepetésre kivirágzik a valódi szikló (szóda) is. Ez a bíbicek és a mezei pacstirtak házája, jóval ritkább fészkelő a parlagi pityer. Tavasztól őszig előfordul a pusztai ölyv

Bíbic

és egy-egy kóbor vándorsólyom. Olykor felbukkan a kicsinyeit sétáltató szongáriai cselőpók, a madarászoknak pedig külön élmény a kisebb csapatokban felbukkanó nagy póling. Télen olykor sarkantyús sármányban gyönyörködhetünk, amelyre a kis sólyom vadászik, a gatyás ölyv és a kékes rétihéja viszont a pockokat, egereket tizedeli. Aratást követően a tarlók hasonlóvá válnak a pusztához, rajtuk fehér gólyák bogarásznak, továbbá darvak, kék galambok és parlagi galambok csapatai szedegetik táplálékukat. Külön kell említeni a nemzeti értéknek

Nagy póling

Bölömbika

vendégek a sün és a vízisikló. Később felfigyeltem a kabasólyom riogatta fecskecsapat vészjelzéseire, telente meg az ablakból lestem az etetőre járó madársereget. A legutóbbi öt évben messzelátó és határozókönyv boldog birtokosaként – eleinte a szakmájukban

Sordély

Pajzsoscankó

számító kerecsensólymot, amely 2006-ban párosan jelentkezett és hosszasan elidőzött itt. Számukra a megtelepedés reményében a Hortobágyi Nemzeti Park munkatársai műfészket helyeztek ki.

A csapadékot ma is hosszasan (hetekig, hónapokig) megőrző ártéri rétek eltérő növényársulásai miatt sokféle arculatot mutatnak. Vannak ecsetpázsitos kaszálók, kisebb terjedelemben zombékos magassás-rétek és nyílt vízü csetkákások. Itt a leggyakoribb a mocsári béka, a récék közül költ a tőkés és a bőjtű, mellettük a guvat, a pettyes és a kis vízicsibe. A lilealakúakat főleg itt találjuk, fészkelőként előfordul például a sárszalmonka, a nagy goda, a piroslábú cankó, míg átvonulóként előkerült a gólyatöcs, a pajzsoscankó, a füstös cankó és a réti cankó, az énekesmadarak közül pedig a rétipityer. Megtelepszik a rozsdás csuk, a sárga billegető és a nádi sármány; fészkeléssel csak próbálkozott a fehérszárnyú szerkő, és gyaníthatóan a hamvas rétihéja. A kiszáradó típusok jellegzetes hullófaja a fűrgye gyík.

Van ennek a tájnak állandó vize is, közöttük álló- és folyóvíz egyaránt. Nyugati peremén kanyarog a Derecskei-Kálló. Partjait nád és gyékény szegélyezi, elszórtaan rekettyefűz-csoportok

Rozsdás csuk

sem hiányoznak. Védett halfajként megtaláljuk benne sok más egyéb mellett a réti csíkot, a hullók közül pedig olykor a mocsári teknős is felbukkan. A vízityúk mellett itt főleg a nádi énekesek jellegzetesek: nádi tücsökmadár, a nádi poszták közül a foltos, a cserregő, az énekes, továbbá a kakukk leggyakoribb itteni „gazdamadara”, a nádirigó. A törpegém eddig csak átvonuláson mutatkozott. Régi agyagbányák helyén találjuk az ún. „bágerek” öreg fűzfákkal szegélyezett tavait, ahol a függőcinege építi mesteri fészket, míg a magasabb partfalakban régebben gyurgyalagok és partifecskek költöttek egymás mellett. Nem hiányzik a kis vöcsök, a bölömbika, a barátréce, a barna rétihéja és a szárcsa sem. Kora tavasszal ide gyülekeznek petéiket lerakni a kétéltűek: a vöröshasú unka, a barna varangy, a zöld varangy, míg a tavi béka, a kis tavibéka és a kecskebéka egész évben itt található. Többek között rájuk vadászik a vízisikló.

Vizsgált területem legértékesebb része a „Nagy-nyomás”, egy kb. 3 hektáros ovális mélyedés, amely a szikeseknél is alacsonyabb térszínen fekszik. Bár száraz esztendőben arculata és élővilága az előbb említett rétekhez hasonló, csapadékos tavasz idején a kiáradó belvízi csatornáknak köszönhetően tóvá duzzad, és növényállományok változatos sorát mutatja, hínárostól a sásréten és tavi kákáson át a gyékényfoltokig. Itt pihennek meg az átvonuló nagy lilikek, a récefajok közül pedig a füttyülő, a csörgő, a nyílfarkú, a kanalas és a cigányréce. Távoli vidékekről ide jár táplálkozni: a bakcsó, a kis kócsag, a nagy kócsag, a szürke gém, a vörös gém és a kanalassgém. Ritkán látható errefelé békászó sas, fekete sas, viharsirály és sárgalábú sirály is. 2005-ben szép fattyúszerkő-telep, egy évvel később hasonló

Foltos nádiposztáca

dankasirály-kolónia alakult ki (ekkor már a fattyúszerkők kissé távolabb telepedtek meg). Egyúttal itt is megjelentek a guvatfélék, és nagy számban jelentek meg a kétéltűek. Szomorúan kell megállapítanom, hogy bár a terület védettséget kapott, sajnos előfordulnak gyom- és nádégetések a költési időben is.

E vidéken a fás vegetáció csekélynek mondható, bár kisebb akácligetek, nemesnyárasok, fűzfacsoportok és cserjefoltok

Cserregő nádiposztáca

Szürke gém

sokfelé láthatók. Jelentőségük mégsem csekély. A varjúfélék fészkeiben vörös vércsék, és erdei fülesbaglyok (néha kabasólymok) találnak otthonra, mellettük örvös galamb, kis örgébics és tövisszúró gébics telepedhet meg. Egy alkalommal verebet zsákmányoló kis héját is megfigyelhettünk. Hajdani vizek járását két magas ártéri keményfa-liget rajzolja ki. Csekélyebb és zavartabb a Tépe melletti, szebb és gaz-

Örvös galamb

© MÁTYKÓ TIBOR GRAFIKAI

dagabb Telek-erdő. Az itt fészkelők névsora: héja, egerészölyv, vadgerle, búbosbanka, zöld küllő, fekete harkály, nagy fakopáncs, erdei pityer, fülemüle, fekete rigó, énekes rigó, berki tücsökmadár, kis poszáta, mezei poszáta, barátposzáta, kék cinege, széncinege, csuszka, sárgarigó, seregély, mezei veréb, erdei pinty, zöldike, tenge-lic. Külön írok a talán legnagyobb felfedezésről, egy lakott feketegolyafészkekről, amely egy hatalmas öreg tölgy oldalágán épült. Belőle 2006-ban négy fióka repült ki, s az összetartó család sokáig a környéken tartózkodott. Nem messze ettől az erdőrésztől e madarak régebbi (váltó?) fészke is előkerült. Más, védett gerincessel is találkozhatunk, gyakorinak számít a zöld levelibéka, és olykor felbukkan a rovarévó kisemlősök közül egy-egy erdei és törpecickány. Nem hiányoznak az átvonuló vagy kóborló fajok sem, így a rétisas és a darázsölyv, az énekesmadarak közül az ökörszem, a vörösbegy, a házi rozsdafarkú, a füzikék mindhárom hazai faja (a sisegő, a fitisz és a csilpcsalpfüzike), úgyszintén a légykapók három képviselője (a szürke, a kormos, valamint az örvös légykapó), és ritkán néhány kenderike. Télen sem üres

Ökörszem

az erdő, ilyenkor karvaly, kis fakopáncs, fenyőrigó, sárgafejű királyka, őszapó, barátcinege, meglepetésre hegyi fakusz, fenyőpinty, süvöltő és meggyvágó kerülhet látcsövünk elé.

A Hortobágyi Nemzeti Park szakembereivel beszélgetve hamar kiderült, hogy kutatómunkám nem volt felesleges, sőt gazdagították a táj élővilágáról szóló ismereteket. Ezért megfigyeléseimet tovább folytatom, hiszen diákként életcéloomul tűztem ki a természet vizsgálatát és védelmét.

Serestyén Zsolt

Kék cinege

Az öreg tölgy meglátogatása

A számomra legszebb, legnagyobb és legkedvesebb tölgyfa a Dunántúl számos legelőinek egyikén áll öt évszázadok óta. Sok időt eltöltöttem lombkoronája alatt a fűben ülve, olykor pedig hatalmas ágaira kapaszkodtam, hogy még közelebb kerüljek hozzá. Ekkor szinte arcomat érintették haragoszöld, szabdalt levelei. Így a lombok között, egy kényelmes vastag ágon ücsörögve ábrándoztam, és szinte utaztam az idők végtelenjében. Utazásom során nem voltam egyedül, hiszen az öreg tölgy szinte mesélt nekem. Mesélt arról a közel háromszáz esztendőről, amely születése pillanatától napjainkig történt vele. Szépségét biztos az is befolyásolta, hogy magánosan állt, távol a többi fától. Kalandoztam az időben, vajon hány madárfaj repülhetett már ágaira, hány madárfaj költött már hús lomkoronájában? Az egyik oldalán nagyobb száraz ágcsontk meredezik a kék ég felé, rajta néhány harkályodú, ahol albrőlőként napjainkban seregélyek költenek. Másik felén egy kisebb méretű odútátongott; biztos vagyok benne, hogy számos denevér használta már nappalozó helyül, és abban is biztos vagyok, hogy fiaik is ezekben a szűk odvakban jöttek világra. Hány szarvasbogár gyülekezhetett már itt, a kéregből kicsorduló nedvet iszogatva? Vajon háromszáz esztendő alatt hány cincérlárvának volt bölcsője, táplálója ezen öreg tölgy? Talán még keselyűk is köröztek felette, hiszen egykoron a legeltetés során volt elég elhullott állat a környéken. Hány gébics használta vártaként száraz ágait? A fa pedig, dacolva az idővel, szinte töretlenül, és irigylésre méltóan áll még ma is a Nyirád határában lévő legelőn. Kemény teleken vaskos hó fedi girbe-gurba ágait, a fagyban sokszor ólmos jégben pompázik. Mennyi erőt, tartalékot rejtett – és rejt még – magában, hogy napjainkban, ha körbejárom, csak csodaszép kerek lombkoronájában gyönyörködhetek. Vajon hány nyári villámlással érkező erős zivatart élt meg ez idő alatt, és soha nem sújtott le rá egy villám sem.

Vajon fiatal korától kezdve (amikor még kis husángként tengette életét) napjainkig (mikorra tiszteletreméltó óriássá fejlődött) mennyi megpróbáltatáson ment keresztül? Nem vált fejszék martalékává, és ismerve a pásztorok embere természetiszteletét, abban az időben, míg sertéskondák csámcsogtak alatta a tölgymakkon, és gulyák deletek árnyékában, biztosított volt a fa jövője. Bármikor arra járok, megsimogatom törzsét; tenyerem éle szinte eltűnik a mély barázdákban. Feltekintve rá, égbetörő nagysága tiszteletet parancsol számomra. Eltűnődök azon, hogy az ember milyen parányi lény hozzá képest. Életünk röpké pillanat az ő korához viszonyítva. Ha már feléje tartok, akkor

is borzongás fut át rajtam, s ha mellette vagyok, feltöltődöm élményekkel. Minden tavasszal várom, hogy frissen zöldellő lombsátra alá telepedhessek, és évenként újra átérezzem azt a megmagyarázhatatlan hangulatot, amely mellette meglep engem. Szenderegtem már alatta, s közben mindig jó érzés töltött el, felébredve pedig egy pillanatnyi csoda került a lelkembe. Mindenkinek kívánom ezt az élményt, hiszen ilyenkor döbbenhet rá az ember, hogy a természettől nem szabad elszakadnunk. Bármennyire is közhelynek hat, de a természet adja a legnagyobb erőt számunkra!

ifj. Vasuta Gábor

© IFL. VASUTA GÁBOR

Szabadban, szabadon

– együttműködésben Magyarország madaraiért

Idén ősztől Magyarország legelső outdoor üzlet-hálózata, a Mountex stratégiai együttműködő partnerként támogatja a MME munkáját, és ezzel közvetetten a magyarországi madárfajok védelmét.

Mit is jelent pontosan ez a szó: *outdoor*? Az urbanizációval szembeni ellenérzés, az egészséges életmód iránti igény és a környezettudatosság folyamatos térnyerése az utóbbi két évtizedben a nyugati országok mellett Magyarországon is megsokszorozta azok számát, akik egyfajta menekülésként, kikapcsolódásként vagy szenvedélyből a természetbe járnak. Az utazás, a természetjárás, a különböző szabadidős és extrém sport-tevékenységeket magában foglaló úgynevezett „outdoor-piacon” tölt be vezető szerepet a hamarosan új üzletet nyitó Mountex.

A világ sportszergyártásának ma már körülbelül 5%-át kitevő outdoor-piac mostanság tapasztalható rohamos térnyerésének fő oka az egyre inkább

elvárosiasodó életmód, a folyamatos motorizálódás, a feszültség, amely elől az emberek egyre egyre gyakrabban menekülnek vissza a természetbe, rövid, de intenzív, természetközeli kikapcsolódást keresve.

A hozzávalókat szállító ipar igazából akkor kapott szárnyakat, amikor a termelésben az úrkutatásból és a hadiiparból érkező egyes technológiák polgári változatai és „melléktermékei” elterjedtek. A ruházatban a lélegző-vízálló anyagok

Iratkozz fel Te is a Mountex havonta megjelenő hírlevelére és szerezz tudomást elsőként az aktuális akciókról, nyereményjátékokról, az outdoor-világ tippjeiről és trükkjeiről! www.mountex.hu/hirlevel

hoztak új idősámítást, a lábbelire mesés új talpak kerültek, a hátzsákoknál (de szinte minden felszerelésnél) korábban soha nem látott mértékben kapott hangsúlyt a termékek anatómiai-ergonómiai kialakítása. Az outdoor-termékeknek lényeges tulajdonsága a magas minőség, a ergonómiai szempontokat hangsúlyozottan figyelembe vevő kialakítás, amely segítségével a természetben töltött idő még a legrosszabb körülmények között is élménnyé válik.

A speciális technikai felszerelések mellett egyre többen vásárolnak utcai ruházatot is az outdoor-üzletekben. Ez racionális döntés is, hiszen a hagyományos ruha- és cipőipar ma már elenyészően kevés tartósnak mondható holmit képes piacra dobni. A viselőjének sajátos identitást, vagányságot is kölcsönző outdoor-ruházat praktikusabb és kényelmesebb is a hagyományos viseletnél.

Az üzlet története az 1990-es évek elejére nyúlik vissza, amikor fiatal hegy- és sziklamászók alapították azért, hogy maguknak és társaiknak hozzáférhetővé tegyék az akkor még ritkaságnak szá-

mító technikai termékeket. A mindig közvetlen, barátságos, természetközeli hangulatot árasztó kis üzletek hamar fejlődésnek indultak, 2003-ra már több mint 15 üzlet működött az ország különböző pontjain.

A Mountex fejlődésének legutóbbi állomása a budaörsi zászlóshajó-üzlet megnyitása, amely Közép-Európa legnagyobb outdoor-üzletének számít. Az üzletet a megnövekedett méret ellenére továbbra is barátságos hangulat, kiváló minőség és a szinte minden igényt lefedő széles választék jellemzi.

A Mountex dolgozói és vásárlói számára egyaránt fontos érték Magyarország gazdag természeti kincseinek és madár-

világának megismerése és megőrzése, így a cég vezetősége bízik benne, hogy az együttműködés a valóban gyümölcsözőnek bizonyul.

A most induló Kossuth Természtár sorozatban megjelent a Magyarország emlőseinek atlasza című hiánypótló kötet, amely hazánk valamennyi emlősfaját bemutatja.

A könyv megismerteti az olvasót a hazai emlősfajta kialakulásával, az emlősfajok rendszertanával és természetvédelmi szerepével. A szakszerű és olvasható fajleírások mellett szereplő elterjedési térképek összeállítását 424 kutató és természetvédelmi szakember adatai tették lehetővé. A könyv külön értéke a teljességre törekvő bibliográfia, amely az elmúlt évtizedek magyar emlőstani publikációit összegzi. A kötetet kiváló hazai természetfotósok színes felvételei teszik látványossá.

Exkluzív kedvezmény az MME tagjai számára!

A kiadó a Magyarország emlőseinek atlasza című könyvre **2008. március 31-ig** a Magyar Madártani Egyesület tagjainak **40%-os vásárlási kedvezményt** biztosít személyes vásárláskor az alábbi címeken (érvényes MME-tagsági kártya felmutatása esetén):

Toldy Ferenc Könyvesbolt
1011 Budapest, Fő utca 40.
Telefon/fax: 225-8400, 225-8401, 201-9582
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 10-18 óráig

Kossuth Mintabolt
1043 Budapest, Csányi László utca 34.
Telefon: 370-0610/202
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9-16 óráig

A Kossuth Természtár sorozatban 2008-ban jelenik meg a Magyarország madárvonulási atlasza című könyv!

Válogatás 2007 augusztusa és októbere közötti időszak érdekes madártani megfigyeléseiből

AUGUSZTUS

A hónap első napjaiban egy immatur ékfarkú halfarkast (*Stercorarius parasiticus*) figyeltek meg a nagyhegyesi Elepi-halastavon, Gyömrőn pedig fogtak egy fiatal füstű fecske és molnárfecske hibridet (*Hirundo rustica X Delichon urbicum*). A hó első felében ismét látták a Kis-Balatonon azt az olasz gyűrűs kanalasgém és afrikai kanalasgém hibridet (*Platalea leucorodia X Platalea alba*), amelyet július végén már megfigyeltek. Augusztus első hetében felbukkant egy halászsíraly (*Larus ichthyaetus*) a szegedi Fehér-tavon. A hónap közepén egy öreg nyíl farkú halfarkas (*Stercorarius longicaudus*) tartózkodott a geszti Begécsi-víztárolón, a naszályi Ferencmajori-halastavaknál két öreg, sötét színváltozatú törpesast (*Hieraaetus pennatus*), Földes határában pedig egy öreg hím kis héját (*Accipiter brevipes*) látták. A hónap második felében a Hortobágyi-halastavon kétszer is szem elé került egy öreg téli tollazatú halászsíraly (*Larus ichthyaetus*). Augusztus 20-án egy lengyel gyűrűs fiatal terekancót (*Xenus cinereus*) fogtak a fertőújlaki élőhely-rekonstrukció területén (a madarat két nappal korábban jelölték Lengyelország délnyugati részén). A hónap utolsó harmadában összesen hét fakó rétihéját (*Circus macrourus*) látták az Alföldön (Makó, Hajdúszoboszló, Hortobágy, Szabadkigyós). A hónap végén egy hím vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) került szem elé Gersekaráton, az egyik nagy kékvércse-gyülekezőhelyen (Újszász) pedig egy fiatal fehérkarmú vércsét (*Falco naumanni*) látták.

SZEPTEMBER

A hónap első harmadában még többször megfigyelték a fiatal fehérkarmú vércsét (*Falco naumanni*) Újszász közelében, sőt sokszor egy másik példányt is láttak vele együtt. Szeptember második hetvégén két sujtásos füttyülőldudat (*Dendrocygna bicolor*) látták a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon. A hónap második hetében egy öreg ezüstsíraly (*Larus argentatus*) tűnt fel Balatonfenyvesen. A hónap közepén jelentek meg az első kis lilikek (*Anser erythropus*) a Hortobágyon, tíz öreg és huszonegy fiatal példány. Ugyaneznap látták először

azt az immatur rózsás gödényt (*Pelecanus onocrotalus*) is a Hortobágyi-halastavon, amelyet még több héten át meg lehetett ott figyelni. Szeptember harmadik hetében egy szkipacsirtát (*Calandrella brachydactyla*) észleltek Debrecen szélén, és ismét szem elé került a vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) Gersekaráton, Ócsán pedig egy Bonelli-füzikét (*Phylloscopus bonelli*) fogtak és gyűrűztek. Szintén a hónap harmadik hetében két fiatal vándorpartfutót (*Calidris melanotos*) gyűrűztek Fertőújlak közelében, ezeket a madarakat a jelölés után még napokig a területen látták, sőt a hó negyedik hetében egy harmadik fiatal példányt is fogtak és gyűrűztek ugyanott. Szeptember utolsó hetében Ajka közelében egy vörösfarkú egerészölyvet (*Buteo buteo vulpinus*) látták. Ugyancsak a hónap utolsó hetében a Bósárkány melletti Nyírkai-Hányban látták, Tömördön pedig befogtak és meggyűrűztek egy vándorfüzikét (*Phylloscopus inornatus*) (az adatok hitelesítése esetén a fajnak ezek a kilencedik és tizedik hazai előfordulásai). Szeptemberben tizenhét fakó rétihéját (*Circus macrourus*) látták hazánkban valamennyit az Alföldön, Csongrád, Békés, Hajdú-Bihar és Pest megyékben.

OKTÓBER

A szeptember közepe óta a Hortobágyi-halastavon tartózkodó immatur rózsás gödényt (*Pelecanus onocrotalus*) egész októberben is még sokszor látták ugyanott. A hónap első napjaiban a nemesanyai Sárosfői-halastavaknál és a fertőújlaki élőhely-rekonstrukción is látták egy-egy fekete sast (*Aquila clanga*), Apajon pedig egy fiatal lilebíbicit (*Chettusia gregaria*) figyeltek meg. Október első felében többször észleltek egy feketeszárnyú székicsért (*Glareola nordmanni*) Apajon, sőt a hónap végén valószínűleg ugyanezt a madarat figyeltek meg ismét. A hónap első hetvégén egy fiatal vándorpartfutót (*Calidris melanotos*) látták a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon. A második héten egy hím vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) bukkant fel a fertőújlaki élőhely-rekonstrukción. Október második hetében egy berki poszátát (*Cettia cetti*) fogtak és gyűrűztek az izsáki Kolontavon, ugyanezen a héten Fonyódon egy

fiatal ezüstsíralyt (*Larus argentatus*) láttak, és Gersekaráton is megint szem elé került a vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*). Október első felében négy fakó rétihéját (*Circus macrourus*) látták az Alföld különböző területein. A hónap közepén egy öreg halászsíralyt (*Larus ichthyaetus*) észleltek a szegedi Fehér-tavon, ugyanebben az időszakban a Hortobágyi-halastavon a kis lilikek (*Anser erythropus*) száma meghaladta az ötvenet. A hónap harmadik hetében a Hortobágyi-halastavon láttak egy fekete sast (*Aquila clanga*). Október harmadik hetvégén egy öreg ezüstsíralyt (*Larus argentatus*) észleltek a szegedi Fehér-tavon, a barabási Kaszonyi-hegyen pedig egy királyfüzikét (*Phylloscopus proregulus*) fogtak és gyűrűztek (ennek az ázsiai füzi-kefajnak ez a hetedik hazai előfordulása). A hónap utolsó hetében egy vándorfüzikét (*Phylloscopus inornatus*) fogtak és gyűrűztek a Körmendhez tartozó Horvátnádálján (tizenegyedik hazai adat), és egy királyfüzikét (*Phylloscopus proregulus*) is fogtak, ezúttal Perkupa közelében (nyolcadik hazai adat). A hónap végén több ezüstsíralyt (*Larus argentatus*) is látták a Balatonon (Siófok-Szabadisóstó és Balatonőszöd), és a gersekarati vörös ásóludat (*Tadorna ferruginea*) is ismét megfigyelték. A hónap utolsó napjaiban a Hortobágyi-halastavon és a Nagyhegyes melletti Elepi-halastónál is láttak egy-egy fekete sast (*Aquila clanga*), utóbbi valószínűleg ugyanaz a madár, amelyik már 2000 novembere óta rendszeresen megjelenik és át is telez az Elepi-halastónál.

Köszönetet szeretnénk mondani a madarak valamennyi megfigyelőjének, hogy adataikat közkinccsá tették, és egyben szeretnénk felhívni a figyelmüket, hogy – amennyiben eddig még nem tették meg – a megfigyelések részletes dokumentációját mielőbb juttassák el a Nomenclator Bizottság titkárához (Zalai Tamás, H-5100 Jászberény, Berényi u. 6. tamas.zalai@www.hnp.hu). Az itt felsorolt adatok egyébként a Nomenclator Bizottsághoz beérkezett jelentésekből, az MME internetes levelezőlistáiról, az érdekes megfigyeléseket közzétevő sms-hálózatról és a www.birding.hu internetes oldalról származnak.

Összeállította: Hadarics Tibor

Téli madáretetés

A hidegre forduló időjárást a madarak viszonylag jól tűrik, többnyire a táplálékhiány az, ami a fészkelőterületük elhagyására, kóborlásra, vándorlásra készteti őket. A nálunk maradó, illetve az északról hozzánk érkező madarak áttelelését Ön is segítheti.

© DENSIK ISTVÁN

MI LEGYEN A MENÜ?

Az etetőkből felkínált csemegéket aszerint válogassuk össze, hogy kiket várunk vendégségbe. Az alábbiakban bemutatjuk a szóba jöhető fogásokat, és azt, hogyan érdemes ezeket madarainknak tálalni.

© LOKI CSABA

NAPRAFORGÓMAG

Magas olajtartalma miatt ez az egyik legkedveltebb madárcsemege, egyben a legszélesebb körben alkalmazott téli etetőanyag.

Velünk, emberekkel ellentétben a madarak nem a nagyszemű csíkos, hanem az apróbb fekete napraforgómagot kedvelik. Ezt kisebb méretűnek és puhább héjuknak köszönhetően a madarak könnyebben törik fel, illetve fogyasztják el. A földre hulló, visszamaradó maghéj összegyűjtve komposztálható.

TÖKMAG, MOGYORÓ, DIÓBÉL

A napraforgóhoz hasonlóan magas olajtartalmú, és egyben fehérjében gazdag magvak. Piacon beszerezve nem éppen a legolcsóbb madáreleségek, (rá-

A madáretetés arany szabályai

1. A madáretetést a fagyok beálltával, november végén, december elején kell elkezdni, és csak addig szabad folytatni, amíg tart a hideg idő (általában február végéig). Az év többi szakában ne etesse a madarakat!
2. A fenti időszakban folyamatosan etessen, mert a madarak megszokták a segítséget, számítanak rá.
3. A romlott, penészes táplálék a madarak pusztulását okozhatja. A sózott, fűszeres eleség is árthat a madaraknak. A sütemény- és kenyérmorzsa vízesen megerjed, és bélhurutot okozhat, ezért jobb, ha ezt a fajta eleséget nem adjuk a madaraknak.
4. Az etetőket rendszeresen tisztítani kell. Erős kefével távolítsa el hetenként, kéthetenként az ürüléket és az eleség maradványait. Enyhe időben vízzel is le lehet mosni az etetőt.

© IFJ. VASUTA GÁBOR

adásul a konkurencia is nagy, hiszen magunk is szívesen nassolunk belőlük). Madárvendégeink is rajonganak ezekért az ínycsiklogásokért, sőt, a kukacos diót-mogyorót is örömmel fogyasztják. Kihelyezés: etetőbe, földre szórva, madárkalácsba keverve. Fogyasztják: baráticinege, kék cinege, széncinege, nagy fakopáncs, közep fakopáncs, csuszka, szajkó, házi veréb, mezei veréb.

GABONA, DARÁLT KUKORICA

Szénhidrátokban gazdag, „lisztes” ele-
ségek, amelyeket leginkább a „tipikus”
magevők kedvelnek, illetve a napraforgó-
mag-evők táplálékát egészíthetik ki.
Kihelyezés: etetőbe, földre szórva.
Fogyasztják: házi veréb, mezei veréb,
erdei pinty, fenyőpinty, zöldike, tengelic,
citromsármány.

MAGKEVERÉK

Összetételétől függően sok madárfajnak
kínálható. A legtöbb állatkereskedésben
kapható, de házilag is könnyen el lehet
készíteni. Alapanyagok: napraforgómag,
tökmag, dinnyemag, gabonaszemek,
darált kukorica, mazsola, pinyeleség, dió
és mogoró (érdemes egy kicsit össze-
törni, hogy a kisebb madarak is könnyen
fogyaszthassák).

Kihelyezés: Szórhatjuk a földre, vagy
etetőbe is tehetjük. Az etetőt az össze-
tevők alapján válassza ki; a kis méretű
gabonaszemeket is tartalmazó keverék
például kihullik a hálós etetőből.

ZSIRADÉK (FAGGYÚ, SZALONNA)

Klasszikus téli madáreledel. Fontos, hogy
ne legyen füstölt, és sóval vagy egyéb
fűszerrel ízesítve. A magas sótartalom-
tól a madarak is megsomjaznak, és a téli
fagyok idején nehezebben találnak ivóví-
zet. Margarint ne használjon a madarak
táplálására!

Kihelyezés: A legegyszerűbb, ha spárgával
felakasztjuk egy ágra. Zsírt vagy faggyút
ágak repedéseibe, nagyobb lyukakba is
lehet tömködni.

Fogyasztják: nagy fakopáncs, közép
fakopáncs, vörösbegy, fekete rigó, szén-
cinege, kék cinege, barátcinege, csuszka.

GYÜMÖLCSÖK

Az almát, a körtét és a szőlőt a madarak
is kedvelik. A lehullott gyümölcs, vagy
éppen a kamrában rothadásnak induló,
emberi fogyasztásra nem alkalmas gyü-
mölcsek kitűnő „rigócsalogatók”, melyek
fontos táplálékai mind az itthon maradó
fekete rigóknak, mind pedig az északról
érkező rigófélék csapatainak.

Kihelyezés: Néhány szem almát érdemes
a fákon hagyni, de a földre is dobhatjuk a
gyümölcsöket. Ezeket nem kell feldara-
bolni. A rigók a mazsolát is szeretik, amit

érdemes más madáreleség közé keverve
kínálni.

Fogyasztják: fekete rigó, énekes rigó,
szőlőrigó, fenyőrigó, léprigó, szécinege,
csonttollú.

KONYHAI MARADÉK

Az általunk fogyasztott ételek mara-
déka főleg rovarokat és egyéb gerinc-
teleneket fogyasztó madárközösségek-
nek nyújt táplálékot. Fontos, hogy csak
romlatlan, fűszermentes ételt adjunk a
madaraknak!

Főtt krumpli.
Főtt rizs. Nyers rizst nem szabad adni
a madaraknak, mert az megduzzad a
gyomrukban, ami akár a pusztulásukhoz
is vezethet.
Főtt tészta.
Főtt hús.
Keménytojás.
Zöldség. Lehet nyersen és főzve is adni.

Túró, sajt.
Kihelyezés: A konyhai maradékot a földre
vagy a komposztra érdemes tenni.
Fogyasztják: fekete rigó, énekes rigó, sző-
lőrigó, léprigó, szajkó, vörösbegy, mezei
veréb, házi veréb, ökörszem.

Vándor Barbara

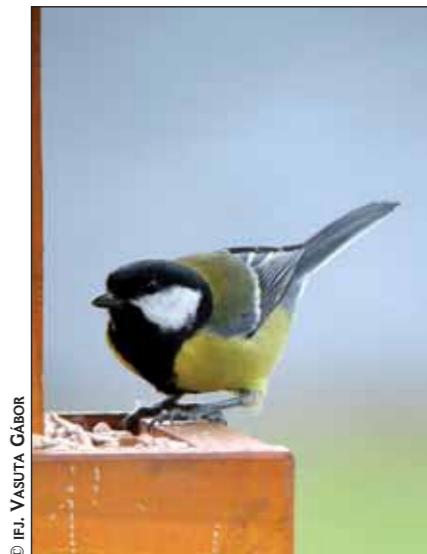
PMS – a madarak védelmében

Egész Európában tudott dolog, hogy a
madarak etetése segíti a madár-populá-
ciók téli túlélését. Magyarországon szin-
tén egyre nagyobb érdeklődés övezi a
madarakról való gondoskodást, egyre
több család fordít időt és energiát a
madarak etetésére. A PMS a madárete-
tők széles választékával segít ebben a
tevékenységben. Ugyanakkor a termé-
kek megvásárlásával a vásárló egyben a
madárvédelmi programok támogatásá-
hoz is hozzájárul.

A PMS Hungary Kft, az általa for-
galmazott madáretetők, madáreleség-
ek bevételeiből támogatja a Magyar
Madártani Egyesületet (MME). A
termékek nagy választéka különféle
madáreleségekből, madáretetőkből áll.
A madáretetők között megtalálhatók a
fém, műanyag, kerámiából és fából
készült termékek. A kínálatot bővítik
a madárfürdők, a teraszra és ablakba

kihelyezhető madáretetők, a fészekodúk
és a fedett etetőhelyek is. A termékek
mindegyikéről elmondható, hogy prakti-
kusak, esztétikusak és értékarányos áron
érhetők el.

A PMS – mint Nagy-Britannia veze-
tő madáretető forgalmazójának, a
Gardman Ltd-nek kizárólagos kép-
viselője – célja, hogy az MME madár-
védelmi tevékenységét pénzügyileg és
képzési programokkal támogassa. Ezen
kívül a PMS és az MME közösen mun-
kálkodik olyan programokon, amelyek
segítik az MME taglétszámának növe-
kedését, és elősegítik a magyarorszá-
gi változatos madárvilág megőrzését.
Bár a PMS magyar vállalat, egyik veze-
tője – Nigel Swann – mint ornitológus,
hosszú idő óta munkálkodik a madarak
védelme érdekében. Swann úr segít-
ségével az 1990-es évek elején sikerült
magántőkét megnyerni a hortobágyi

túzokvédelmi program támogatására.
Most a PMS vezetőjeként igyekszik min-
dent megtenni, hogy az MME-t támo-
gassa tevékenységében.
Cikkünkkel kapcsolatban szívesen
vesszük észrevételeiket és kérdéseiket.

A PMS Hungary Kft.
a Magyar Madártani Egyesület
madárvédelmi programjának támogatója.

**A madáretetők legnagyobb
választéka**

www.pmsltd.hu

Természettudatos oktatás

Madarász programok óvodás és általános iskolás gyerekeknek

Egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik a pedagógusok körében a madarász-központú környezeti nevelés megismerésére és bevezetésére. Az MME már alapítása óta foglalkozik oktatási programokkal, szemléletformáló táboraival, túráit és egyéb rendezvényeit évente több ezren látogatják. Az igények ismeretében évtizedek óta működtetjük sikeresen a *Madarász Ovi* és *Madarász Suli* elnevezésű programokat, amelyek nem alkalmasszerű események, hanem hosszabb időszakokra tervezett, az egyesület elvárásainak megfelelő tevékenységek. Az MME 2006 szeptemberében indította el Budapesten a *Fővárosi Természetbúvár Órák* programját, amely a *Madarász Ovi* és a *Madarász Suli* hagyományaihoz igazodva a fővárosban élő óvodásokat, iskolásokat ismerteti meg a madarakon keresztül Budapest természeti kincseivel. A színes előadások mellett gyakorlati foglalkozásokat is tartunk, amelyek során a madárgyűjtés, a madárbarát kert évszakos tennivalói és játékos madárismereti feladatok mellett egy macskabagollyal közvetlen közelről is megismerkedhetnek az érdeklődők. Programunk erőssége, hogy a különböző korosztályi jellemzőkhöz igazodva a gyerekek érzelmeire, játékoságára hat, és interaktív foglalkozások keretében pillanthatnak be a csoportok a madarak „hétköznapijaiba”. Átélik, hogy milyen madárnak lenni; repülni, táplálékot keresni, fürdeni, tollászodni vagy fázósan egyensúlyozni a fán egy viharos, hideg napon. Az élményszerűség mellett a

gyerekek észrevétlenül sajátítják el madárvilág alapvető ismereteit, szakkifejezéseit a csoportszobai foglalkozásokon, míg a terepi órák alkalmával gyakorlati tapasztalatokat szerezhetnek az élő természetről, részt vesznek a városon kívüli környezet játékos megismerésében, a főváros természeti értékei valóságos élménnyé alakulnak át. Az általunk szervezett foglalkozásokra egyre nagyobb az igény, a megkeresések folyamatosak, a programokba egyéni igényekhez szabva bármikor lehet csatlakozni. További információ: Schmidt Emese, környezeti nevelés felelőse, 30/853-13-73, schmidt.emese@mme.hu

Öntsünk gipszből lábnyomot!

A körülöttünk élő vadállatokat csak ritkán pillanthatjuk meg, hiszen többségük nagyon félénk, ráadásul sokuk éjszakai életet él, lábnyomaik azonban árulkodnak jelenlétükről.

1. Keresd egy jól kivehető lábnyomot egy erdei ösvényen, tó partján vagy esetleg lakóhelyed környékén lévő vadcsapáson (olyan szűk ösvényen, amelyet rendszeresen használnak a vadállatok)!
2. Tisztítsd meg egy apró ecsettel, esetleg fűszálakkal a nyomot és környékét!
3. Nyomj a földre a nyom köré egy kartonpapírcsíkot és rögzítsd gombostűvel vagy kapoccsal!
4. Keverj össze egy kis tálkában gipszpórt vízzel és folyasd lassan a nyomba!
5. Fél óra elteltével emeld ki a gipszöntvényt és a kartonpapírt a földből, tedd egy zacskóba és vidd haza!
6. Otthon már szétszedheted a kartont, tisztára moshatod az öntvényt, majd járj utána, hogy mely állatfaj nyomát örökölted meg, végül jegyezd fel az időpontot és a helyszínt!

A nyomok azonosításában segítséget nyújt Preben Bang és Preben Dahlstöröm: *Állatnyomok és jelek* című könyve (Mérték Kiadó, Bp., 2006)

V – mint vonulás

Ha az ősztől tavaszig tartó időszakban rendszeresen kénytelen az eget, gyakorta láthatsz csapatban röpdülő madarakat szabályos rendben, V alakzatban repülni. Némi madarász ismerettel és esetleg egy távcsővel azt is láthatod, hogy az alakzatban repülő madarak jellemzően kárókatonák, ludak, darvak, tehát társasan élő fajok. Bizonyára már Te is feltetted a kérdést, hogy mi az oka ennek a repülési módnak. A magyarázat az, hogy a csoport a V alakzatban való repüléssel jelentős energiát takarít meg. Repülés alatt ugyanis a madarak szárnya mögött

olyan légörvények keletkeznek, amelyek a mögöttük repülőket segítik a haladásban. Ugyanezt a jelenséget használják ki a kerékpár-versenyzők is az országúti csapatversenyeken: a csapatok váltott vezetéssel szorosan egymás mögött haladnak, így sokkal jobb eredmények születhetnek, mint egyéni. A madaraknál sincs ez másképp: az élen haladó madarat társai időnként leváltják, így a csapat összes tagjának lehetősége van arra, hogy egy másik társuk mögött, energiát megtakarítva repüljön. Ám a csapatban vonuló madarakat nemcsak az alakzatban való haladás segíti, hanem egy jól megválasztott, optimális repülési sebesség is: tudhatod, hogy bizonyos sebesség fölött az autók is sokkal több benzint fogyasztanak, csak míg egy autót könnyű megtankolni, a madarak lehetőségei a vonulás alatt igencsak szűkösek. Sok faj nem állhat meg táplálkozni a hosszan tartó vándorút alatt, tehát gyakorta csupán annyi energia áll rendelkezésükre, amennyi zsírtöbblettel útnak indultak.

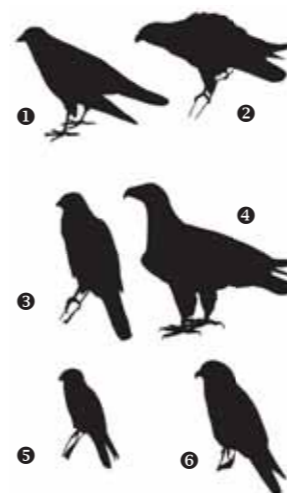
A vonulás kemény megpróbáltatásait jelzi, hogy költöző madaraink tapasztalatlan fiataljainak kevesebb mint fele éri el célját.

Schmidt Emese

© I.F.J. VASUTA GÁBOR

Rejtvény

Párosítsd össze a madárfajok árnyképét nevükkel!

héja
egerészölyv
kerecsensólyom
rétihéja
vörös vércse
parlagi sas

A megfejtést **2008. január 15-**ig várjuk az MME 1121 Budapest, Költő utca 21. címére! A helyes megfejtést beküldők között ajándékokat sorsolunk ki.

Előző feladványunk nyertesei: **Kosztolányi József**, Kulcs; **Szanda Rita**, Kunszentmárton; **Györgypál Levente**, Szeged
Nyereményük a *Madárdalok Magyarországról* című CD I-I példánya. Gratulálunk!

1. Mi volt a feladatod az idei Európai Madármegfigyelő Napokon?
2. Neked személyesen mi a legkedvesebb élményed erről a rendezvényről?

Králl Attila

1. Az MME központjában önkéntes segítőkkel együtt vettem fel az ország minden részéről beérkező madármegfigyelések adatait.
2. E nap első telefonálója egy kerttulajdonos volt, aki segítséget kért. Berepült a kertjébe egy gyöngybagoly, amely a muhar ragacsos terméseibe akadva nem tudott elrepülni. Furcsa módon számomra e gyöngybagoly mentésének szervezése lett az idei madármegfigyelő nap legizgalmasabb eseménye.

Lendvai Csaba

1. A budapesti Naplás-tónál zajló rendezvény fő szervezője voltam.
2. Számomra az volt a legnagyobb öröm, hogy sok résztvevő volt, és úgy érzem, hogy mindenki számára tudunk érdekességgel szolgálni, ráadásul az időjárásnak köszönhetően sok madárral is találkozhattunk.

Verseczki Nikolett

1. A budapesti Naplás-tónál kollégámmal, Hegedűs Danival madárgyűjtési bemutatót tartottunk az érdeklődőknek.
2. Mindig nagy izgalommal várom a hálóba akadó madarakat. Ez most is így történt, jó érzés volt a lelkes látogatóknak bemutatni a különböző madárfajokat, mint például az őzapót vagy a barátincinét és a számomra legnagyobb örömet jelentő csízt.

MADÁR TARLAT

A BBC természetfotós világpályázatának Eric Hosking-díját két év után ismét Máté Bence, 22 éves természetfotós kapta. Ezt a díjat a legjobb sorozatért ítél oda a nemzetközi zsűri a 26 évnél fiatalabb pályázók kategóriájában. Mintegy 60 országból több mint 32 ezer fotó érkezett a pályázatra, amelyet a BBC Wildlife Magazine és a londoni Természettudományi Múzeum közösen szervezett. Máté Bence hét éve megszakítás nélkül szerepel a díjazottak között. Két éve is ő vehette át az Eric Hosking-díjat, 2002-ben pedig Az év ifjú természetfotósa világcímet nyerte el. A Madártarlatban ezúttal az idei díjnyertes kollekciójának képeit mutatjuk be. További képek megtekinthetők a világhálón a www.matebence.hu honlapon.

Szürke gémek harca

Karvalybagoly

Kakukkfőka nádírigóval

Seregélyek

Karvaly

Villámfényben

Megfigyelni és megörökíteni

Egyszerű. Gyors. Pontos.

Üdvözöljük a digiszkóping világában! Másokkal is megosztható, egyedülálló élmények részese lehet. A Swarovski Optik Digitális Kamera Bázisa a digitális fényképezőgépét közvetlenül a teleszkóp okulárjához rögzíti – a teleszkóp lesz az objektív. Saját fényképezőgépével örökíthet meg nagy távolságról is elképesztően részletgazdag képeket. A megfigyelési- és fényképezési mód közötti gyors váltás egészen egyszerű, az objektum folyamatosan a látómezőben marad.

SWAROVSKI
OPTIK

Szabadban,

szabadon

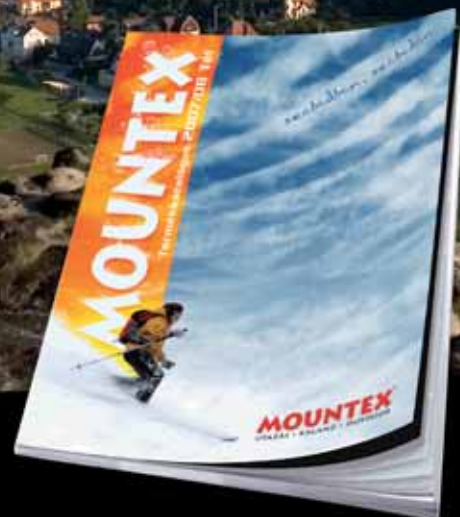
Megjelent **INGYENES** téli katalógusunk.

Légy résen és ismerd meg elsőként a világmárkák legújabb téli kollekcióját!

Keressd üzleteinkben, vagy rendeld meg e-mailen a mountex@mountex.hu címen vagy

postán: 2000 Szentendre, Rózsa u. 16.

Üzleteink címét megtalálod honlapunkon: www.mountex.hu

MOUNTEX[®]
UTAZÁS • KALAND • OUTDOOR